

— Реклама —

Продаю

6-секционную стенку за 10 тыс. руб., кухонный набор за 5 тыс. руб., диван за 3 тыс. руб., прихожку за 3 тыс. руб., б/у, в хорошем состоянии. **Тел. 2-40-64, 8-914-286-32-39.**

Нурба кооратыгар икки хостоох т/х квартираны, иккис этээс, сылаас, балконнаах, кинигэ турар, мизбэллээх, **8-914-294-02-36.**

ЖК телевизор LG диагональ 80 см. за 16 000 руб., микроволновую печь LG за 2000 руб., масляный обогреватель за 1500 руб., возможен торг. **8-914-104-68-45.**

Частный дом в с. Антоновка, участок 15 соток, рядом школа, магазин, дetsад, электроотопление. **8-967-624-44-35.** Жеребятна места. **Тел. 3-62-65.**

Биз этэ 350 солк./кг., ойобоно - 310 солк./кг. **8-914-234-98-55, 8-914-268-11-03, 8-962-736-22-56.**

Унты от фабрики "Сахабулт" 39-40 разм., цена 6 тыс. руб. **Тел. 8-914-291-29-83.**

А/м Тойота Премии 2007 г.в., двиг. 2.2R, объем 1,8 л., кузов ZRT260, пробег 90000, цвет серый, летние, зимние шины, сигналка А9, ОТС. **8-924-861-21-21.**

Дрова-швырок (сырые), выдается квитанция. **Тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.** Зем. участок в Нурбе, документы готовы или ваши варианты. **8-914-826-56-43.** Тон үт, доставка. **8-965-993-27-60.**

В течении 6 месяцев продается очень хорошая б/у квартира, в каменном доме в кв. Энергетик №75, 3 этаж, солнечная сторона, 58 кв.м., не требующая ремонта, стеклопакеты, входная металлическая дверь, полностью меблирована качественной, красивой мебелью, укомплектована бытовой техникой (стиральная машина-автомат, водонагреватель, дешувава кабинка, стеклокерамическая электроплита, телевизоры, монитор, холодильник + натуральные ковры на полу, стене, габеленовые шторы и т.д. "Заходи и живи без проблем". С квартирой продается рубленая баня, кладовка, большой огород с двумя теплицами. Реальному покупателю торг. Цена 3 млн. 900 тыс. руб. **8-914-286-36-63.**

Новая муж. куртка из нат кожи и меха, разм. 54-56 пила лобзиковая электрическая 2 шт. (новая и б/у), плоский б/у телевизор LG, диагональ 21, паяльная лампа б/у, недорого, новые пластмассовые уголки 2 шт. 3 м. 40x40. **8-914-286-36-63.**

Срочно а/м УАЗ-микровавтобус 2005 г.в., карбюратор, на ходу, новая резина, дешево, торг. **8-914-285-93-28.** Срочно новый плазменный аппарат сварки и резки, задний мост УАЗ (чайка) хтс по умеренным ценам. **8-914-285-93-28.**

А/м Таврия на запчасти, тулуп овчинный (длинный), кран Пионер (стрела 6 м.), электронный коллиматорный прицел Кобра, емкость 5 т. **8-961-868-92-53.**

Эмис бургунас уонна убаһа этэ. **Тел. 2-38-16, 8-914-291-90-12.**

А/м Toyota-Succed 2004 г.в., 4WD, литые, салон полукапучин, цв. серый, + летние колеса, цена 250 т.р., торг при осмотре. **Торг. 8-964-076-48-83, 3-62-72.**

2-комнатная ч/б квартира, очень теплая. **Тел. раб. 2-05-54, 8-914-237-89-75.** Продается или сдается 1-комнатная ч/б квартира, 2 этаж, вода. **8-914-268-96-25 (посредник).**

В 2-хквартирном доме 3-комн. б/у кв.-ру, горячая/холодная вода, в центре города, площадь S=74.1, после капремонта. Цена 2 млн.р. (без торга). **8-914-220-32-82, 8-924-173-35-17.**

1-комн. б/у кв.-ра в каменном доме на 2-м этаже, по ул. Ст. Васильева, 129. **8-914-108-78-04.**

3-комнатная б/у квартира, 2 этаж, после ремонта, очень теплая, окна выходят на обе стороны, новый санузел, душевая кабинка, железная дверь, стеклопакеты, спутниковое ТВ, безлимитный дом. телефон по РС(Я), рядом д/сады, школа, магазины, торг при осмотре. **Тел. 2-30-13, 8-914-239-23-35, 8-924-865-03-69.**

А/м Тойота Ланд Крузер Прадо 2001 г.в., ОТС, недорого. **Тел. 2-30-13, 8-924-865-03-69.**

А/м Истана 2001 г.в., в хорошем состоянии за 250 тыс. руб. или меняю на мясо говядину. **8-968-153-04-91.**

2-комн. б/у кв.-ра по Ст. Васильева, 119, на 2-м этаже, теплая. 1700 тыс. руб. **8-914-100-94-78.**

Зем. участок под гараж по ул. Кузакова, на против котельной "Повет". **8-914-100-94-78.**

Участок около Молочной кухни, под гараж 60 кв.м. **8-914-100-94-78.**

Унты разных размеров жен., муж., и детские. Ботинки из сохатины (тайах), разного размера. **8-914-296-78-51, 3-37-13.**

Частный дом в центре 144,8 кв.м., гараж деревянный, баня, теплица, кладовка, 9 соток, имеется каменное здание 136 кв.м. дейст. под гараж, можно офис, магазин. **8-984-107-38-47.** Норковую шубу б/у разм. 46 за 40 000 руб., кожаную дубленку б/у разм. 46 за 30 000 руб., состояние отличное. **8-914-285-82-20.**

А/м ВАЗ-21213 (Нива) 2001 г.в., кофейскую печь на жидком топливе с дистанционным пультом. **8-914-294-46-64.** 3-хкомн. б/у кв.-ра на 2-м этаже в кв. Энергетик. Площадь квартиры 55 кв.м., теплая. Дом после капитального ремонта, в квартире новая сантехника, новый линолеум, новая стенка. Реальному покупателю хороший торг. **8-984-118-48-97.**

Окорочка 15 кг. - 2700 т.р. (Доставка). **8-924-165-32-39.** а/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.** Действующий магазин. **8-967-910-75-59.**

Профлист С-8 (зеленый мох, темно-бежевый, 5,8х1,2, 6,96 кв.м.) 2400 руб.; Базальт П-75, ТУ-50, 1 упаковка - 1300 руб. **8-984-112-07-15.** Чапчэки сыанаба ГАЗ-53 массыныны атылыбыын. **8-914-264-84-65, 4-44-18.**

А/м ГАЗ-53 1993 г.в., а/м УАЗ-Люкс 2000 г.в. **Тел. 4-56-51, 8-984-108-51-29.** Емкость 10-кубовый для хранения горючего или под септик. **8-984-100-02-80, 2-44-72.**

2-хкомн. кв.-ру в каменном доме в кв. Энергетик, 60 кв.м., после кап.ремонта (ваши варианты). **8-914-825-27-04.** ЗИЛ-130 самосвал, или меняю. **8-914-308-70-35 (СМС).** а/м Нива-212140 2009 г.в., инжектор, сост. хорошее. Зимой не эксплуатировался. Торг уместен. **8-914-107-57-30.** На запчасти а/м Нива. **8-914-222-91-29, 2-20-24.** От атылыбыын. **8-914-222-91-29, 2-20-24.**

215/70 R15 980 маркалаах, 5 үттээх бескамерка комплект көлүөһэ атылыбыын. **Билсэр тел.: 3-64-00 (Чап-панда).**

2-хкомн. б/у кв.-ра в центре, рядом д/сад, школа, парк, солнечная сторона, 2-й этаж, хорошие соседи, г/х вода, пластиковые трубы, евроремонт, частично меблирована, ванна новая, кафель, кв.-ра освобождена. Реальному покупателю реальный торг, любая форма оплаты. **8-914-230-58-50, 2-42-29.**

УАЗ-мкр. 2006 г.в., кат. "В", белая ночь, карбюратор, ХТС; а/м Санг-йонг Истана 2002 г.в. короткий, белый, багажник, лестница, кат. "Д", 12 мест.; а/м Королла "Аксио" 2009 г.в., б/п, цвет белый. **8-914-102-11-22, 3-33-68.** 2-хкомн. б/у кв.-ру 2013 г. постройки, 58 кв.м. **8-914-277-51-04.**

В г. Якутске 1-комн. малосемейную б/у кв.-ру в 2-хэтажном, деревянном доме, после ремонта, теплая, 20 кв.м., р-н студ.городка 1500 млн.тыс. (небольшой торг). **8-924-765-53-30.** Действующий магазин. **8-914-267-17-40.**

а/м Суксид 2006 г.в., 4WD, механика. **8-914-267-17-40.** 1-комн. кв.-ра 4х9 в г. Якутске, центр, ул. Кирова, пл. Ленина. **8-924-172-28-37.**

а/м УАЗ 2005 г.в. карбюраторный, или обмен на пиломатериал; земельный участок с нашей доплатой. **8-914-228-96-63.** Ч/дом 144,8 кв.м. с земельным участком в центре, 9 соток, имеются надворные постройки гараж, баня, огород, душ, так же каменное здание на 136 кв.м. можно под гараж или под офис.

Вниманию населения

Межрайонный отдел №7 по Нюрбинскому району ФФГБУ "Федеральная кадастровая палата Федеральной службы государственной регистрации, кадастра и картографии по РС (Я)" с 13.01.2015 г. прием документов от заинтересованных лиц на государственный кадастровый учет недвижимости и на предоставления сведений внесенных государственный кадастр недвижимости, на государственную регистрацию прав на недвижимое имущество и сделок с ним и на предоставление сведений из единого государственного реестра прав в интересах населения ведет по адресу: г.Нюрба, ул.Советская 38.

График работы с заявителями: с понедельника по пятницу с 09:00 ч. до 17:30 ч. (с 17:30 до 18:00 работа с документами), выходные дни: суббота, воскресенье.

гараж 60 кв.м. **8-914-100-94-78.**

Унты разных размеров жен., муж., и детские. Ботинки из сохатины (тайах), разного размера. **8-914-296-78-51, 3-37-13.**

Частный дом в центре 144,8 кв.м., гараж деревянный, баня, теплица, кладовка, 9 соток, имеется каменное здание 136 кв.м. дейст. под гараж, можно офис, магазин. **8-984-107-38-47.**

Норковую шубу б/у разм. 46 за 40 000 руб., кожаную дубленку б/у разм. 46 за 30 000 руб., состояние отличное. **8-914-285-82-20.**

А/м ВАЗ-21213 (Нива) 2001 г.в., кофейскую печь на жидком топливе с дистанционным пультом. **8-914-294-46-64.** 3-хкомн. б/у кв.-ра на 2-м этаже в кв. Энергетик. Площадь квартиры 55 кв.м., теплая. Дом после капитального ремонта, в квартире новая сантехника, новый линолеум, новая стенка. Реальному покупателю хороший торг. **8-984-118-48-97.**

Окорочка 15 кг. - 2700 т.р. (Доставка). **8-924-165-32-39.** а/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.** Действующий магазин. **8-967-910-75-59.**

Профлист С-8 (зеленый мох, темно-бежевый, 5,8х1,2, 6,96 кв.м.) 2400 руб.; Базальт П-75, ТУ-50, 1 упаковка - 1300 руб. **8-984-112-07-15.** Чапчэки сыанаба ГАЗ-53 массыныны атылыбыын. **8-914-264-84-65, 4-44-18.**

А/м ГАЗ-53 1993 г.в., а/м УАЗ-Люкс 2000 г.в. **Тел. 4-56-51, 8-984-108-51-29.** Емкость 10-кубовый для хранения горючего или под септик. **8-984-100-02-80, 2-44-72.**

2-хкомн. кв.-ру в каменном доме в кв. Энергетик, 60 кв.м., после кап.ремонта (ваши варианты). **8-914-825-27-04.** ЗИЛ-130 самосвал, или меняю. **8-914-308-70-35 (СМС).** а/м Нива-212140 2009 г.в., инжектор, сост. хорошее. Зимой не эксплуатировался. Торг уместен. **8-914-107-57-30.** На запчасти а/м Нива. **8-914-222-91-29, 2-20-24.** От атылыбыын. **8-914-222-91-29, 2-20-24.**

215/70 R15 980 маркалаах, 5 үттээх бескамерка комплект көлүөһэ атылыбыын. **Билсэр тел.: 3-64-00 (Чап-панда).**

2-хкомн. б/у кв.-ра в центре, рядом д/сад, школа, парк, солнечная сторона, 2-й этаж, хорошие соседи, г/х вода, пластиковые трубы, евроремонт, частично меблирована, ванна новая, кафель, кв.-ра освобождена. Реальному покупателю реальный торг, любая форма оплаты. **8-914-230-58-50, 2-42-29.**

УАЗ-мкр. 2006 г.в., кат. "В", белая ночь, карбюратор, ХТС; а/м Санг-йонг Истана 2002 г.в. короткий, белый, багажник, лестница, кат. "Д", 12 мест.; а/м Королла "Аксио" 2009 г.в., б/п, цвет белый. **8-914-102-11-22, 3-33-68.** 2-хкомн. б/у кв.-ру 2013 г. постройки, 58 кв.м. **8-914-277-51-04.**

В г. Якутске 1-комн. малосемейную б/у кв.-ру в 2-хэтажном, деревянном доме, после ремонта, теплая, 20 кв.м., р-н студ.городка 1500 млн.тыс. (небольшой торг). **8-924-765-53-30.** Действующий магазин. **8-914-267-17-40.**

а/м Суксид 2006 г.в., 4WD, механика. **8-914-267-17-40.** 1-комн. кв.-ра 4х9 в г. Якутске, центр, ул. Кирова, пл. Ленина. **8-924-172-28-37.**

а/м УАЗ 2005 г.в. карбюраторный, или обмен на пиломатериал; земельный участок с нашей доплатой. **8-914-228-96-63.** Ч/дом 144,8 кв.м. с земельным участком в центре, 9 соток, имеются надворные постройки гараж, баня, огород, душ, так же каменное здание на 136 кв.м. можно под гараж или под офис.

Участок 22 соток со старым домом в экологически чистом, сухом, красивом месте на берегу р.Вилой, документы в собственности. **8-924-868-42-23, 8-914-222-49-40.**

3-комнатная б/у квартира по ул. Кузакова. Или сдам. **8-914-294-74-22.** Морковь, ул. Октябрьская, 44. **3-33-93.** Трубы: 50 мм. - 6 м. - 1900 руб.; 40 мм. - 9 м. - 2000 руб.; 32 мм. - 8 м. - 1800 руб.; лист железный 4 мм. 1.5x3 - 7800 руб.; 3 мм. 1.2x2.5 - 4500 руб. **8-914-230-58-50, 2-42-29.**

2-хкомн. б/у кв.-ру в центре, г/х вода, рядом школа, д/сад. **8-914-230-58-50, 2-42-29.** Нурба киинигэр турар арбалитовай дьибэ 3-с хостоох 76.1 кв.м. иэннээх, толору хааччыллыылаах, 2-с этээскэ сылаас дьыэ атыыланар, малыттан босхоломмут, приватизацияламмыт, докуменнара бааллар, чуумпу, үчүгэй ыллардаах. **8-914-286-70-68, 8-914-108-62-70, 2-47-80.**

Частный дом в центре, с печным отоплением, очень теплая, квартира в 4-х квартирном доме в с.Кюндяда. **Тел. 2-58-62, 8-914-299-12-12, 8-924-172-29-06.** Усадьба с небольшим домом по адресу: г.Нюрба, ул.Лесная, 29. **8-914-293-59-30.**

3-комн. б/у кв.-ра с отдельным входом с участком. **8-924-596-38-47.** ч/д 8х9 с пристроем 3х4 2003 г.в., земельный участок 17 соток, большой гараж, баня, летний дом, отопление печное (корейская печь), очень теплое, не пыльное, березовая роща. **8-914-271-87-50, 8-984-116-35-23, 8-968-153-09-48.**

1-комнатную б/у квартиру в Амакинке, после ТСЖ, с косметическим ремонтом, готова к заселению, очень теплая, горячая/холодная вода, 2-й этаж, имеется теплица, огород, рядом д/сад, магазины, хорошие соседи. **8-914-231-84-65.** Земельный участок с недостроенным домом в центре города, документы в собственность, рядом отопление и вода. **8-914-109-10-40, 2-23-32.** УАЗ - 31602 2002 г.в., подготовлен к охоте или рыбалке, высокая резина, ХТС. Или автообмен. **8-914-101-13-26.** Срочно, мотоцикл Минск Х125, цена договорная. **8-914-220-73-28.**

Трикожка: состоит из 3-х шкафов (1-купейный, с полками, трюмо) - 15 т.р. (торг), шкаф для книг с стеклянными дверцем - 5 т.р., стенка: сост. из 2-х шкафов (1 для книг, 1 для посуды) - 15 т.р. (торг). **8-914-104-70-09.** 4-хкомн. б/у кв.-ра, 70 кв.м., с большой лоджией, гараж, баня. За 2 млн. 8 тыс.руб. (торг) **8-914-104-70-09.** Suzuki-Escudo 1999 г.в., кузов TD02 (круглый), цвет серый, металл, литые японские, резина грязовик, с неисправным двигателем. Цена 200 т.р. (без торга). **8-914-100-05-35, звонить до 20:00.**

2-хкомн. б/у кв.-ру в кв. Энергетик (после ремонта). **8-914-294-39-43.** Тойота-Калдина 1993 г.в., МКПП, двиг.-5Е, на ходу; ГАЗ-52 бортовой с документами в ХТС. За обе машины 160 т.р.. Торг уместен. **8-962-739-99-78.** Оконное стекло размером 130x60 см., всего 43 листа, а также оконные рамы со стеклами размером 120x120 см. всего 15 рам (б/у), в отл. состоянии. **8-914-114-66-83, 3-34-77.**

Тойота Ист 2003 г.в., литые, туманки, СД, МД, FM радио, спойлер, двиг. 1NZ 1.5 л., цвет белый, наклонный руль, 4ABS, климат контроль, одна хозяйка. **8-914-221-39-67.** Прогресс лодка атыыланар (2 м.) **8-914-287-26-80, 8-924-761-09-49.** Земельный участок "Западный" 10 соток, недорого, сухая, документы в собственности. **8-914-823-86-06.** Тойота-Funcargo 2001 г.в., цвет красный, объем 1.3 л. **8-914-296-03-23.**

Объявляется конкурс

Отряд государственной противопожарной службы Республики Саха (Якутия) №26 по муниципальному образованию "Нюрбинский район" ГБУ РС(Я) "Государственная противопожарная служба РС(Я)" объявляет конкурс на формирование "Кадрового резерва" на следующие должности: начальник караула, командир отделения, пожарный, водитель, диспетчер по квалификационным требованиям.

Гражданин, изъявивший желание участвовать в конкурсе, представляет в Отдел кадров следующие документы:

- Личное заявление;
- Резюме;
- Собственноручно заполненную и подписанную анкету по форме;
- Копия паспорта;
- Копия трудовой книжки;
- Копия документа об образовании.

Прием документов для участия в конкурсе по формированию кадрового резерва будет проводиться 22.01.2015 г. - 23.01.2015 г. с 10 часов по адресу: г.Нюрба ул.Чусовского 12.

Прием зачетов и тестирование с 26.01.2015 г. по 30.01.2015 г. с 10 часов каждый день.

Тел. для справок 2-20-05.

Биирг үөрэммит дьүөгэбит

ТИМОФЕЕВА Марианна Егоровна ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан чугас аймахтарыгар диринг кутурбаммытын биллэрэбит.

Нурба 1 №-дээх оскулатын 1979 с. ыпустаара, 10 "в" кылаас.

Убаастыыр ыалбыт

ВАСИЛЬЕВА Марианна Егоровна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан аратыгар Васильев Егор Васильевичка уонна бииргэ төрөөбүттэригэр диринг кутурбаммытын тирээбит.

Ыалларгыт Матвеевтар, Егоровтар, Захаровтар.

Маардаабы "Күнчээн" дetsад бэтэрээн үлэнигэ

ВАСИЛЬЕВА Марианна Егоровна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан аратыгар, чугас дьонноругар, аймахтарыгар диринг кутурбаммытын холбуубут.

Бииргэ үлэлиир табаарыстара.

Күндү дьүөгэбит

ВАСИЛЬЕВА Марианна Егоровна ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг кутурбаммытын тирээбит.

Семеновтар дьыэ кэргэттэрэ.

Күндү тапталаах эдьиийбит, дьүөгэбит

ВАСИЛЬЕВА Марианна Егоровна ыарахан ыарыттан күн сириттэн туораабытынан диринг кутурбаммытын тирээбит.

Быраата, кийинтэрэ, Михайловтар.

Күндү дьүөгэбит

ВАСИЛЬЕВА Марианна Егоровна ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг кутурбаммытын тирээбит.

Альбина Афанасьевна, Михайловтар, Ноговицыннар, Захаровтар.

Октябрьскай нэһилиэк ытык кырдыабаһа, кутуура эйгэтин бэтэрээн үлэнигэ, убаастыыр киһибит

СТЕПАНОВА Александра Николаевна уһун ыарахан ыарыттан биһиги кэжэ-бититтэн суох буолбутунан бары аймахтарыгар, чугас дьонугар кутурбаммытын холбуубут.

Нурба оройуонун Кутуураба уонна нуруот айымньытыгар саалаттын кэлэктиибэ.

Бииргэ үлэлиир кэлиэгэбитигэр

Степанова Зоя Николаевнага тапталаах эдьиийэ, оскуолабыт үлэитигэр Казакова Екатерина Григорьевнага эйбээс эбэтэ, Антоновка олохтоого

СТЕПАНОВА Александра Николаевна күн сириттэн барытынан бары чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тирээбит.

Антоновка оскуолатын кэлэктиибэ.

Антоновкатаабы "Түһүлгэ" нуруот айымньытын киинигэр өр сылларга үлээбит күндүтүк саныыр кэлиэгэбит

СТЕПАНОВА Александра Николаевна бу дьыл тохсунньу 14 күнүгэр күн сириттэн барытынан диринг кутурбаммытын тирээбит, туғанан да толуйуллубат аһыларын тэнгэ үлээстэбит.

МБУ ДНТ "Түһүлгэ" кэлэктиибэ.

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

2015 сыл
Тохсунньу
21 күнэ
Сэрэдэ
5 №
(11342)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительства, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– 2015 сыл – Урбаан сыла –

Үгүөрү үлэ күүтэр

Быйыл саҥа үүммүт сыл Арассыыйаҕа Кыайыы 70 уонна литература сылынан, онтон Саха сиригэр Урбаан сылынан биллэрилиннэ.

Сахабыт сиригэр урбаан чөл туруктаах хааларын туһугар, тыҥаан кэлбит кириисини аччатар сыалтан быйыл өрөспүүбүлүкэ-битигэр ити курдук Урбаан сылынан буолла. Бу сылга барыбытын үгүөрү үлэ күүтэр. Улууспутугар урбааннын дьарыктанааччылары өйүүр сыалтан туох-ханнык үлэлэр барыахтарын туһунан "Биисинэс-Инкубатор" саҥаланыабыттан биригэ алтыһан кэлбит салайааччы Михайлова Нюргуяна Михайловналыын кэспэтибин хаһыат аҕааччыларыгар тиэрдэбин.

2015 сыл Урбаан сылынан биллэрилиннэ. СӨ Бырабытылыстыбатыгар урбаанна сыһыаннаан элбэх былаан-дыһааллар ылынныллар. Ньурба улуунуҥар рабочай хамыыһыа тэрилтэн анал дыһаал ылыннан таҕыста. Урбаанна араас эйгэни хабаан: доруобуйа харыстабылыгар, үөрэтиригэр, тутууга, коммунальнай хаһаайыстыбаҕа, суол тутуутугар уо.д.а. үлэ барара былааннаар. Быйыл өрөспүүбүлүкэҕэ Урбаан сылыгар федеральнай бүддьүөт үбүн холбоон, 1,5 млрд солк. көрүлүннэ. Бу көрүлүүбүт үп араас таһымнаах мероприятиеларга, күрэхтэргэ, субсидияларга, граннарга, кирэдьииттээһингэ туһаныллыахтаах. Быйыл саҥа үүммүт сыл саҥаланыабыттан ханнык субсидиялар, кирэдьиит ханнык көрүнгэр баар буолуохтарын туһунан номнуо биһигиттэн кэлэн ыйыталаһан эрэллэр. Билингитэ өрөспүүбүлүкэ өттүгүн ыйыы-кэрдийи суох. Саҥа уларыһыылар кириэлэхтэринэ улуустаагы телевидение, хаһыат нөҥүө иһитиннэриэхпит.

2012 сыл ахсынны ыйыгар СӨ Урбаан министриэтибэтэ уонна улуус дыһаалтата кыттыһаннар биһигэ УАЗ микроавтобус (мобильнай офис) ылан бэрбиттэрэ. Ыраах, чугас сытар нэһиликтэринэн консультациялары ыттыбыт. Өрөспүүбүлүкэ, улуус үбүлээниэр урбаан эйгэтигэр "Основы предпринимательской деятельности" дьин ыйын айыы 20-лии киһини семинар ыттан үөрэттибит, сертификат туттартаатыбыт. Инньэ тынан урбааннын дьарыктанын баҕалаахтар ахсааннара элбээтэ. Суол сабыллыан иннинэ нэһиликтэринэн бу үлэбитин салгыыр былааннаахпыт.

Улахан ситиһининэн 10 нэһиликтэргэ (урут оройуонга уонна Ньурба куоракка эрэ баар эбит буоллаҕына) дьону дьарыктыыр, эбии дохуоттаналларын туһугар урбааны сайыннарар сыалтан муниципальнай тэриллиилэр урбааны сайыннарар тус сыаллаах программа ылыммытара буолла.

Аспыт сыллааҕы субсидиялар тустарынан билиһиннэрэр буоллаҕа, федераль-

най, өрөспүүбүлүкэ, улуус бүддьүөттүнэн Ньурба улуунуҥар 10 мөл. 23 250 солк. көрүлүүбүтүн 59 урбааннын дьарыктанааччылар туһанналар. Мантан 19 социальнай өнгөнү оҥоруунан дьарыктанар тэрилтэҕэ - 2 мөл.734 тыһ. солк., 10 бэйэ оҥорон таһаарааччыга - 1 мөл. 565200 солк., дьобус урбаан дыһалатынан дьарыктанар 30 киһи 5 мөл. 724 тыһ. солк. Грант ылбытара.

Ньурба улуунуҥар бэриллэр субсидиялары улуус дыһалтатын хамыыһыата быһаарар. Бэрэссэдээтэлинэн улуус баһылыгын I солбуйааччыта Васильев И.А. буолар. Туһаннаах тэрилтэлэр салайааччылары, урбааннын дьарыктанааччылар хамыыһыаҕа кириэллэр. Маны таһынан, СӨ урбааны өйүүр Киингэ ытыллар куонкурустарга бэйэбит дьоннорбутун кытыннаран 6 мөл. 859 37 солк. көмөнү ыллыбыт. Элбэх суумалаах техниканы, оборудованины ылар түгэннэригэр лизинг ыларга судаарыстыба субсидия көрөн 5 урбааннын дьарыктанааччылар 6 мөл. 481706 солк. ыллылар. Маны сэргэ сувенир, миэбэл оҥорор 2 урбаанныт 277 тыһ. 98 солк. ыллылар. Банк нөҥүө кирэдьиит ылбыт урбааннын дьарыктанааччыбыт бырыһыанын төнүннэрэригэр 100 749 солк. субсидиянан туһанна. 6 урбаанныт 3 мөл. 400 тыһ. солк. суумалаах чэпчэки бырыһыаннаах кирэдьиит ыллылар.

Инньэ тынан барыта холбоон 20 282 мөл. кэриҥэ көмө ыллылар. Урукку өттүгэр хаһан да манньк кээмэйдээх көмө Ньурба оройуонун урбааннытыгар көрүлүүбүтэ. Быйыл Урбаан сылынан өссө үгүөрү көмөнү оҥоруохтук дьин эрэнэбит.

Урут саҥа саҥалааччылар биисинэс-былааны көмүскээниэр субсидия ылар эбит буоллаҕарына, билигин Россия үрдүнэн "Возмещение фактически понесенных затрат" (үлэлээбит кэмнэригэр докумуоннара, дуогабардара, чектэрэ, счэттара, нолуокка, пенсионнайга итэ суох буолалара) ирдэнэр буолла. Саҥа дьобус урбааннын дьарыктанын баҕалаахтар эрдэттэн докумуоннарын чөкөтүнэн куонкурууска кыт-

талларыгар сүбэлиэ этим.

Күн бүгүн "Биисинэс-инкубаторга" 22 резиденнэр бааллар. Бастагы резиденнэрбит үһүс сылларын үлэтиллэр, кинилэр бу сыл ахсынны ыйыгар бастагы выпускниктарбыт буолуохтара. 2014 сыл түмүгүнэн резиденнэрбит киллэрбит уопсай үптэрэ 22 мөл. 750 тыһ. солк., мантан дохуоттара 10 мөл. 601000 солк., нолуокка, пенсионнайга төлөбүрдэрэ 2 мөл. солк. тахса буолла. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн үлэбит түмүгэ үчүгэй үлэлээхтэр ахсааннарыгар кириэ.

Дьокуускай куоракка буолбут "Ньурба улуунун күннэрин" кэмнэригэр Арктика сылын сабытыгар уонна Урбаан сылын аһыга аналлаах улахан мероприятиеларга кытынныбыт.

СӨ урбааннын дьарыктанааччылары өйүүр киинин хаттаан көрөннөр, Ньурба улуунуҥар официальной бэрэстэбиитэлинэн уопуттаах эдэр специалист Саввинов Рустам Степанович ананна. СӨ дьобус биисинэһи сайыннарар фондата улуустарга үлэтин ханатыйахтаах. Ньурба улуунун фондатыгар экономист идэлээх Афанасьева Валентина Викторовна специалиһынан үлэбэ ананна.

Быйыл выпускаанар резиденнэрбит таһаарылаахтык үлэлээн кэллилэр. Ол курдук, "Ульяна" юридической агенство (Алексеева У.Т.) аспыт сылга буолбут "Сахаселигер", Саха сиригэр юристарын I-кы сьенин кыттылааҕа, эдэр ыччаттарга аналлаах өрөспүүбүлүкэтигэр мероприятиеларга барытыгар көхтөөхтүк кыттар. "ИП Протодьяконов Д.М." өрөспүүбүлүкэҕэ тийэ биллэр фотограф аатын ылары ситистэ. "Налог+ бухгалтерской агенство" (Харитоновна Н.П., Прокопьева А.Н.) Биисинэс-оскуола бэрэстэбиитэлэ буолан урбааннын дьарыктанын баҕалаахтары үөрэтэллэр. "Цветочный рай" ландшафтнай дизайн бюрога (Данилова Л.Л.) "Саха сиригэр бастыҥ табаардара" кыттан сертификат ылбыта. "Эгэлгэ" сувенирнай сыах (Назарова С.Н.) "Саха сиригэр бастыҥ табаардара", "Арассыыйа бастыҥ табаардара" номинана

буолбута. "Биисинэс-Экспо - 2014" "Саха сиригэр бастыҥ табаардара" быыстапкаҕа биһиги улуустан хаһынай урбаанныт Саввинов Эдгар Ильич күһүн, саас кэпэр соннорунан кыттан "2014 сыл Саха сиригэр бастыҥ табаардара" дипломунаан наҕараадалааммыта. "Анализ земельных угодий" ХЭО (Александров А.П.), "Зарина" производственной сыах (Федорова Е.И.) быйыл иккис сылын үлэлиир. "Матрица" сервис киинэ (Семенова Я.Д.), "Айыына" мастарыскай (Андросова В.Т.) бэйэлэрин баҕаларынан оскуола кыргыттарыгар "Мисс-Нюрба" куонкуруһу ситиһиллээхтик тэрийэн ыттылар. "Ентер" WEB-студия (Голоиков С.Н.) Интернет сайт, IT-технология өттүгэр билиилэрдээх эдэр киһи үлэтин саҥалаата. "Триколор" ХЭО (Семенов В.Н.), "Константа" ХЭО (Анисимова Н.С.), "Спарта" тренажернай саала (Петрова В.Н.), "Аэлита" агенствота (Макаров С.А.), "Васаби" суши-бар (Васильев А.Н.) уо.д.а. резиденнэр биһигэ үлэтиллэр.

Аспыт сылга урбаан министрствота, улуус дыһалтата үөрэтири өттүгэр болгомото уурдулар. Манна сыһыаннаах семинардар ыттыллыбыттар. Оскуола оҥотун кыра сааһыттан биисинэскэ сыһыарар сыалтан, РФ экономической сайдытын министрствотын линиятынан туох баар Россия "Биисинэс-инкубатор" салайааччыларын Австрияҕа үөрэтэрбиттэрэ. Европа оҥолорун оҕо саадыттан саҥалаан биисинэскэ үөрэтэллэр эбит. Россияҕа оскуола оҕото 14 сааһын туолла да урбааннын дьарыктанын саҥалаахпыт.

Европа биисинэһин сүрүн принциптэрин туһунан биһиги усулуобуйабытыгар үлэ ытыаха сөп эбит дьин санаалаахпыт. Холубур, "Предприниматель" дыһалабыай ооньууну былаанна киллэрэн эбии үөрэхтээһин киинин кытары үлэлээргэ болдустубут. Ол курдук, ахсынны ый бүтүүтэ бэлэм биисинэс бырайыактаах оҥолору кытары ооньуу ыттан, бэлэмнээн кэнэбэс дьобус дыһала асталларыгар көмө оҥорор санаалаахпыт. Саха сиригэр үһүс сылын урбаанна сыһыаннаах оскуола оҥолоругар олимпиада ытылынна. Кэлэр өттүгэр бу хайысхаҕа үлэбитин күүһүрдэр санаалаахпыт.

- Ньургуяна Михайловна, ситилии иһитиннэри оҥорбутуг иһин махтал. Урбаан сыла биһир идэлээхтэрэр таһаарылаах үлэни, үтүөнү эрэ тосхойдун!

Антонина СЕМЕНОВА.

– Тыа сирэ –

Саҥа сылы сонундук

Үөдэй нэһилигэ Саҥа 2015 сылы бэрт сэргэхтик бырааһынныктаатылар. Саамай сонун сүүрэниинэн коза сылын тыыннаах козалаах көрүстүлэр.

Суперприһы Гена Болуров сүүйүн үөрдэ, таҥас сууяр массыына хаһаайына буолла. Ийэтэ Анастасия үрүгү көмүс ытарҕаны сүүйдэ. Андреев Кузьма пылесосу, Алексеева Екатерина блендери, Григорьев Руслан үрүгү көмүс цепочканы туттулар. Атыттар да эмиэ сыаналаах бириистэри тутан санаалара көтөбүлүннэ.

Күрэх түмүгүнэн оскуола кэлэктиибэ бастагы миэстэни ылан ылла. Биһирэбил бириһи

туттулар. Актыбыыс эбээ Таисия Григорьева "Дьэҕэ-бааба" буолан сүүрдэ-көттө, оҕону-урууну кутталаата. Ырыа-тойук, үгүөрү-битии Саҥа дьыл бырааһынныгытын салҕаата. "Үрдэл" култуурунай киин үлэһиттэрэ Саҥа үүммүт 2015 сылы бэрт сонундук тэрийэн, дьоннорун барыларын биригэ түмэн үөрэ-көтө бырааһынныктаатылар.

М.П.НИКОЛАЕВА,
Үөдэй.

Кыайыы 70 сылыгар – 70 үтүө дьыала

Улууска 2013 сылтан Кыайыы 70 сылын тэрээһиннээхтик ытар инниттэн улуустаагы хамыыһыа тэрилтэн үлэлиир. Былаан быһыытынан үлэ барар. Пааркаҕа Кыайыы болуоссабын реконструкцията салҕанар, кинигэлэр бэчээккэ бэлэмнэнэллэр, нэһиликтэринэн, тэрилтэлэринэн араас хабааннаах үлэ ытыллар.

Аспыт сыл бүтүүтүгэр куорат 12 тэрилтэлэрэ Кыайыы 70 сылын Ньурба куораты тупсаран оҥорууга 70 үтүө дьыаланан көрсүөххэ дьин куорат общественноһыгар ыгырыы таһаарыттар.

Ол курдук, ГУП ЖКХ Ньурбатаагы филиала (Тихонова А.С.) уонна СХПССК "Агронаб" (Протопопов А.Н.) "Трактор" монументи көһөрүүгэ уонна Убайаанна Механизатордар сквердарын оҥорууга эбэхтээхтэригэ ылыммытара. "Биисинэс-инкубатор" (Михайлова Н.М.) уонна урбаанныттар союзтара "Оборона Нюрбы" сквер

чөлүгэр түһэриигэ ылсыахтара, "Сити-центр" ТД (Федорова А.А.) 2 саҥа автобус тохтобулун, "Татыйына" ТД (Герасимова Н.П.) ыччат скверин оҥорууга, "Альфа" ХЭО (Николаева К.А.) Вертолеткаҕа спортивнай площадка тутуутун, "Стройтехнологии" ХЭО (Борохов М.А.), "Региональная сайдыы" ХЭО (Васильев А.А.) Авиапорт оройуонугар Нюрбинка үрөһү туоруур муостаны чөлүгэр түһэриини, "Масстрой" ХЭО (Торохов В.А.), ИП "Сотников Н.В.", ИП "Степанов А.А." Молодежнай оройуонна спортплощадка тутуутун, "Бүлүүавтотдор" ААО (Никифоров С.В.) "Серп и Молот" скверин чөлүгэр түһэриигэ ылсыахтара.

Куорат бары тэрилтэлэрин, олохтоохтору бу хамсааһынна көхтөөхтүк кыттан төрөөбүт куораттык тупсарыгар бэйэбит кылааккытын киллэрэгитигэр ыгырабыт.

Бэйэбит инф.

Татьяна Ивановна сыанаҕа тахсан: "Тымны оҕонньор быйыл Үөдэйгэ кэлбэтэ, онон Саҥа дьылгытын Тымны оҕонньоро суох көрсөбүт", - диэбитигэр, бары саҥата суох чочумча олордур. Онтон сыанаҕа тыыннаах козаны Айаал Аммосов ситээн тахсыбытыгар бары хаһыыты, күө-дьаа буола түстүлэр. Дьэ ити кэнниттэн кэлбит дьон бары үөрэ-көтө козаны кытта хаартыскаҕа түстүлэр. Оҕолор үөрүүлэрэ үксээтэ. Харыйа тула хороовдтаатылар, ырыа ыллаатылар, хоһоон аахтылар.

Оскуола кэлэктиибэ "Кэргэн кэспэтии" дьин ааттаах музыкальнай представление көрдөрөн дьону дэлби күллэрдилэр, бэрт сонун көстүү буолла. Биригэр биһирэ тыыстар тахсан үгүөлээн талааннарын көрдөрдүлэр. Таҥастара-саптара да оруолларыгар орубуна сөп түбэһэрэ дьэ дыктитин эриэхсит. Арассыыйа биллэр-көстөр ырыаһыттарын орубуна үгүт хараха үтүктэн кэлбит дьону барыларын сөхтөрдүлэр. Кулууп үлэһиттэрэ да хаалсыбатылар, балынай үгүкүнү туруордулар. Онтон дыһалта үлэһиттэрэ "Матрешка үгүкүүтүн" толорон дьону сэргэхситтилэр. Ким кимин билсэбэт буолла, таайа сатаатылар. Ол курдук киһи билбэтин курдук тангыһылар. Оруолларын да бэркэ толордулар.

Онтон кирии билиэтинэн сүүйүүлээх ооньуу ытылынна.

- Актуальной тиэмэбэ -

Үүт харчытын туһунан сокуон тула

Республика Ил Түмэнин тыа сиригэр уонна аграрнай политикаба сис кэммитиэтин председателэ Дмитрий Саввин тохсунньу 15 күнүгэр Россия Бэчээтин күнүнэн сибээстээн, Дьокуускайга кэлэ сыдыбар улуустар хаһыаттарын редактордарын кытта көрсөн, парламент тыа хаһаайыстыбатын боппуруостарыгар, чуолаан, үүт сыанатыгар сыһыаннаах сокуону ылынытын сырдатта.

Ил Түмэн тыа сирин уонна республика аграрнай секторын сайдыытыгар туһааннаах сис кэммитиэтин салайааччыта үүммүт санга сылтан ыла үүт сыаната үрдүүрүн көрөр "Саха Республикатын муниципальной оройуоннарын уонна куораттарын уокуруктарын олохтоох салайыныыларын уорганнарыгар тыа хаһаайыстыбатын производствотоын өйөөһүнүгэ сорох государственнай болуочулары биэриин туһунан" республика сокуонун пууна күөһүгэр киирбитин бэлиэтээтэ.

Бу сылтан үүт сыаната үрдээтэ

Үүт сыанатын боппуруоһа республика үрдүнэн болжомто киинигэр турар. Бу боппуруоһу дьон араһынан быйылгы сылга сорох ситэ өйдөөбүтүгүн, сорох кэдритин өйдүүртүн, атыттар сурдугутук быһаары суоһунттан.

СӨ Тыа хаһаайыстыбатын итинэн ас-үөл политикатыгар министерствота онорбут прогноһун былаанынан быйылгы сылга республика үрдүнэн үүт былаана 70 тыһыынча тонна, ол иһиттэн валовай үүт ыаһына 190 тоннада тийиэхтээх. Былырын биһиги 2014 сыллаабы бюджеты бастакы көрүүбүтүгэр 6 млрд 755 солкуобай тыа хаһаайыстыбатыгар көрбүһүт. Онтон сыл бүтүүтэ үп кириитэ эбиллэн, ити суума 8 млрд 400-кэ мөл. солкуобайга тэннэспитэ. Онтон 2015 сылга 7 млрд. 775 мөл. солкуобай тыа хаһаайыстыбатыгар көрүлүннэ.

Манна үүт боппуруоһугар чопчу тохтооһа наада. Үүккэ былырын эмиэ бастаан мунаах боппуруос үөскээбитэ - 1, 2, 3, 4, эбэтэр 5 ынахтаах дьон үүт харчыгар тиксибэт боппуруостара турбута. Ол иһин Ил Түмэн депутаттара былырынгы бастакы сессиябытыгар көрөн бараммыт, Правительство көбүлээн киллэрбит үөһэ ааттаммыт сокуон ити пуунун тохтоппупут.

Быйыл үүккэ харчы хайдах буолла диір эбит буоллахпытна, үүккэ харчы 2002 сылтан ыла уларыйбакка турбутун санатабын. Билигин үүт субсидиятын кээмэйэ уларыйда, үрдэһин баар. Ол курдук зоналарынан эттэххэ, промышленнай улуустар зоналарыгар биір ынах төбөтүгэр 20 тыһыынча солкуобай төлөнөр, хоту улуустарга 1 ынааха 30 тыһыынча солкуобай бэриллэр. Онтон киин, илин энгэр уонна Бүлүү бөлөх улуустарга 1 лиитэрэ үүккэ 30

солкуобай бэриллэр. 1 тоннаба 30 тыһыынча солкуобай буолар. Ол оннугар бу улуустарга төбөбө 10 тыһыынча солкуобайдаах субсидия бэриллэти тохтолуунна.

Былырынга диэри үүккэ 17 солк 50 харчы бэриллэрэ. Переработкалыр тэрилтэ бэйэтин көрүүтүнэн 1 лиитэрэ үүккэ 2 солкуобай 50 харчыны эбэр этэ. Онтон 20 солкуобай тахсара. Билигин 30 солкуобай буолла. Итинэн переработка сайынгы өттүгэр 6 солкуобайы, кыһын 10 солкуобайы эбиэн сөбө ыйыллар. Ол аата кыһын 1 лиитэрэ үүпүт сыаната 40 солкуобайга тэннэһин сөп, өскө эбэр түгэннэригэр, бэйэлэрин кыахтарыттан көрөн. Үрдээбит үүт харчыта бас билии көрүнүттэн тутулуга суох үүт туттарбыт дьонго барыларыгар бэриллэр. Мин санаабар, бу уларыыны историческай суолталаах буолуоҕа.

Үүккэ сана сыананы олохтуур Правительство киллэрбит сокуонун сөбүлэһиннэрэр хамыйыһа дьүүлүүр кэмигэр баалаах депутаттар бары көрүүгэ кыттыбытара. Ити сокуон туһааннаах пууна биһиги кэммитиэтин үүккэ дьүүлэһилибитэ, кэммитиэ киэн ынгырылаах мунһабар эмиэ көрүлүбүтэ. Ити мунһаарта депутат Петр Аммосов көтөһөр боппуруоһун туруорбака эрэ пленарнай мунһааха кэлэн: "Мин үүккэ харчыны 50 солкуобай онгорорго этэбин", - диин эттиитэ куоластааһын түмүгэр ааспатаба, республика кырыымчык бюджетыгар онно эппиттир харчы суоһунан. Билэргит курдук, бюджет сүрдээх кырыымчык.

Сүөһү ахсаанын абыһаһа туһунан

Ынах сүөһүнү иитиитэ государство өттүттэн көрүлэр өйөбүл туһунан этэр буоллаха, 2011-2013 сылларга биһиги улуустарытыгар айылҕа усулуобуйата улахан уустуктары үөскэспитэ: баһаардар, халаан уутун содула, уһун ар-

дахтартан угуттааһын. Олор содуларыгар ынах төбөтүн кыччаптат туһугар республика Президентэ, билигин Ил Дархаммыт Егор Борисов 1 төбөбө 10 тыһыынчаны биэриэххэ диин быһаарытынан ынах төбөтүгэр бу ааспыт икки сылга ынах ахсын итиччэли сууманы төлөөн кэлибит. Онтон ынахпыт ахсаана сылтан сыл ахсын аччаан иһэр: 2010 сыллааха 233 тыһыынча 877 төбө баара, ол иһиттэн ыанара 87 тыһыынча 977 этэ. Тыа хаһаайыстыбатын министрствота таһаарыт 2014 сыллаабы түмүгүнэн билигин 190 тыһыынча 181 төбө ынах сүөһү баарыттан, ыанара 76 тыһыынча 31 төбө. Ол аата бу түөрт сылга ынах төбөтө 11 тыһыынча төбөнөн абыһаата. Онтон ити төбө иһин харчыны биэриинтэри эһэ суох курдук. Ынах төбөтүгэр 10 тыһыынчаны ылан бараннар, биһиги дьоммут торбостоох ынахтарын ытан кэбиһэллэр баар суол. Үүтү ыаһын көрдөрүүтүгэр ити эмиэ дьайар.

Ынах төбөтүгэр көрүлэр үп булгучу бэриллэр үп диин буолбатах. Дьингинэн, онгорор бородууксуйа иһин харчы бэриллэхтээх. Биһиги тобо тыа хаһаайыстыбатыгар харчыны биэриэхтээхпити диір сорох өйдөөбөт дьонго тыа хаһаайыстыбата өрүү доационнай буоларынан государство өттүттэн көмө баар буолуохтаах диин быһаара сатыыбыт. 27 саастаахпыттан үс оройуонга сопхуос дириэктэринэн үлэлэбит киһибин: тыа хаһаайыстыбата ханан да барса суоһун бары бэркэ билэбит.

Бэйэ бородууксуйатын оноруу улаатар чинчилээх

Бородууксуйабытын ылан көрөр эбит буоллахпытна, 2010 сыллааха 191 тыһыынча тонна 666 киилэ үүтү ыыр этибит. Онтон билигин 177 тыһыынча тонна 250 киилэ үүтү ыатыбыт. Онтон ынахтан ылар бородууксуйабыт да, ынахпыт да ахсаана абыһаата. Хо-

ту улуустарга сүөһү ахсаана абыһаата. Онтон кинилэргэ төбөтүгэр биэрэн интэриэстир сөп. Онно хотон тутуута ытыллыбака турар. Кинилэр 25-тии, 50-нуу төбөбө хотоннору туттуохтарын сөп. "Туймаада-Лизинг" компания бырайыагын тиипэбэй ына онорон бэлэмнээн олоорор. Онтон хотугу улуустар ити компанияны кытта дуоҕабар түһэрсэн хотон тутуутун ытыахтары сөп.

Билигин дьон-сэргэ дьэ өйдөөн эрэр. Ол курдук Чурапчы улууһугар 2014 сыл бүтүүтүгэр агро-кластеры астылар. Манна үрдүк үөрэхтээх эдэр ыччаттарбыт дьэ кэргэнинэн тахсан үлэлээн эрэллэр. Чурапчы улууһа 25-тии, 50-нуу төбөлөөх хотоннору тутаннар, онно бу эдэр дьон үлэтир эрэ буолбакка, олоорор усулуобуйаларын кытта тэрийэр программа ба киирэн ити кластер оноруунна. Республикаба тыа хаһаайыстыбатыгар итинник программа салгы үлэтир. Россиятан иллэрээ сылтан ыла биһиги республикабытыгар саҥа фермерскэй хаһаайыстыбаны тэрийиитэ үп кэлэр. Былырын улуустартан бу грантна тиксибиттэр бааллар. Саҥа тэриллэр фермерскэй хаһаайыстыбалары сэргэ сүөһү иитиитинэн дьарыктанар дьэ кэргэн фермаларын итинник өйүүр программа быйыл да салгы үлэтир. Тус бэйэм, ити өттүгэр өссө киэн программалаах үлэни ытарбыт буолуо дии саныбын.

Билигин санкциянан сибээстээн, тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онорууга 2015 сылга көрдөрүү улаатара буолуо. Эт сыаната ыраата. Убаһа сыаната биэ сыанатынаабаар үрдээтэ. Тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатыгар сыана үрдэбитинэн бу хайысхаба үлэтиргэ интэриэс баар буолуо. Үүпүт да сыаната үрдээн иһиэбэ.

Саха сирэ 400-тэн тахса нэһилиэннэлээх пууннара ыраабы-

нан бытанан олооролор, үгүстэргэ суол-иис мөлтөх. Переработканы былыргылы бэйэбитигэр оноруоха диэччилэр бааллар. Оттон 88 №-дээх сокуон пастеризациялааммыт эрэ үүт тутулларын ирдир. Үүт стандарка эппиэттир ына онорууга биһиэхэ саамай уһаабыта 5 хонукка харайыллар ына упаковкалаан онгорор этилэр. Билигин сыл аһаарыгар диэри болдьоох харайыллар ына оноруу эрэйиллэр. Сүөһүнү сахалы-махалы сүгээн сүүскэ биэрэн өлөрүү, быһаарынан астааһын-үөллэһин тохтооһаах. Итинэн сибээстээн, переработканы кииннээн тэрийэр ордук.

Сири онорууга

көрүлэр үп кычыыа суоҕа

Тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйата элбиirin туһугар сирбитин үчүгэйдик оностоохтаахпыт. Сири онорууннаах, ынахтан бородууксуйаны ылыгыа ол эмиэ оруулаах буолуоҕа. Министерствота мелиорация управлениетин кытта бу хайысхаба үлэтиргэр быйыл 242 мөл. солкуобай көрүлүннэ. Ити 2016-2017 сылларга кычыыа суоҕа.

Нэһилиэктэргэ сир үлэһиллэн турар. Ону сорохтор сири ылан баран туттубака, үүккэ, эккэ биэрэн эттэһэн олоорор. "Тыа хаһаайыстыбатын сайдыытын туһунан" саҥа бэлэмнээн сыдыбар сокуонна ити боппуруоһу быһаарар механизм киирээти турар. Олохтоох бэйэни салайыныы туһунан 131 №-дээх сокуонна итин хааччатыр механизм киирбэтэ. Баһылык саҥа фермер буолары тэринэр киһиэхэ сири биэриэхтээх. Республика үрдүнэн 7 тыһыынчаттан тахса бааһынай хаһаайыстыбата баара. Онтон билигин туруунан 4,5 тыһыынча бааһынай хаһаайыстыбата хаалла. Олортон туһааннаах министерствота отчотун, декларациятын туттарар хаһаайыстыба 2,5 эрэ тыһыынча.

Хаһаайыстыба тэринэр саҥа фермердэргэ уонна сүөһү комплексын тутууга киирсэбин диір дьонго куонкурус биллэриллэр. Онно кыттарга туһунан ирдэбиллэрдээх. Онтон инникитин хаһаайыстыбалар баар программаларга, граннарга ытыллар куонкурустарга кыттан иһэллэригэр баһарым этэ.

Ил Түмэн пресс-сулуоспата.

- Култуура -

Уордьаннаах Мэхээлэ аатыгар оһуохай күрээбэ

Аканаба М.Н. Петрова - Тойуктаах Марына аатынан Култуура киинигэр киэн Ньурба уратылаах тойугун, оһуохайын үйэтигэр, тэнигэрэ сүдү кылааты киллэрситбит Акана нэһилиэтин боһуоттаах олохтооһо, үлэ бэтэрээнэ, "Үлэ Кыһыл Знамя" уордьанын кавалера, "Уус-уран тыллаах этээчи" анал аат кыайылааба Данилов Михаил Иванович - Уордьаннаах Мэхээлэ төрөөбүтэ 75 сылыгар аһаарыт "Түөлбэ оһуохайын түһүлгэтэ" диин Бүлүү бөлөх оройуоннарыгар ытыллар оһуохай күрээбэ буолан ааста.

Данилов Михаил Иванович - Уордьаннаах Мэхээлэ 1939 с. от ыйын 12 күнүгэр Хорула нэһилиэгэр Лооглоор диир урэх баһыгар төрөөбүтэ. Үлэтин 1957 сылтан Чуукаарга "Калинин" аатынан колхозка орубуочайынан сабаалабыта.

1972 сылтан ыла буолан Аканаба көһөн кэлэн олохсуйбута. Онтон ыла сайынны окко, кыһын идэтибит булчутунан 1999 сылга диэри үлэлээбитэ. Бултаа-

бытын устатыгар мэлдьи үрдүк ситиһиллээбэ, олобун күндү түүлээх соноругар, ыччаты үлээн иитиитэ анаабыта. Элбэх төгүл нэһилиэгэр, сопхуоска, оройуонна "Чемпион булчут" аатын ылыта.

Эдэр сааһыттан Саха нуруотун бараммат баайын, төрөөбүт тылбыт сүмэтин этигэр-хааныгар ингэринэ сылдыбыт буолан, сааһын орго омурбаныттан, бастаан түөлбэ сиригэр, онтон салгыы ыһаахтары кэрийэ сылдан бэс ыйын нуһанан кэрэ киһэлэригэр, үчүгэйкээн үрүн түһүнэригэр оһуохай түһүлгэтигэр этэртэһинэр идэлэммитэ.

"Түөлбэ оһуохайын түһүлгэтэ" күрэххэ саха саамай таптыр оонньуутун оһуохайын күтүн-сүрүн сүгэ сылдыбар дьоммут Сунтаартан, Сунтаар улуунун, Ньурба оройуонун нэһилиэктэриттэн 30 кыттааччы кэлбит.

Ынгырыны ылынан кэлбит оһуохайдыттары "Акана нэһилиэгэ" муниципальной тэрилли дьаһалтатын баһылыга Николаев Ю.А., Ньурба оройуонун култуу-

раба управлениетин нуруот айымнытыгар салаатын сүрүннээчи, СӨ култууратын туйгуна Ноева М.Р., Ньурба улуунун бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ, нуруот ырыаһыта Федоров К.В., Данилов М.И. огдообото Ленин, "Үлэ Албан аат" уордьан кавалера, ССКП 24 сьёһин делегата Егорова Е.Д. эбэрлээтилэр.

Оһуохайы сэнээрээчилэри нуруот ырыаһыта Людмила Жиркова тойугунан, "Кыымчаан" үгкүү бөлөбө, эдэр ырыаһыт Прокопий Николаев эбэрлээтилэр. "Түөлбэ оһуохайын түһүлгэтигэр" кыттааччылар саастарынан бөлөххө хайдыстылар: 6-17 саастаахтарга - 9 кыттааччы, 18 - 35, 36 - 50 саастаахтарга 3-түү кыттааччы, саамай элбэх кыттааччылар 51 сааһыттан үөһэ саастаахтар - 15 кыттааччы.

Оһуохайдыттары 5 киһиттэн саастааһа дьүүлүүр сүбэ сыаналаата. "Түөлбэ оһуохайын түһүлгэтэ" түмүгэ маннык буолла. "Дархан этээчи" үрдүк аатын Хорулаттан сылдыбар удуур оһуохайдыт Николаев В.Ф. сүктэ, Акана нэһилиэтин баһылыга туруорбут "Океан" морозильнигынан баһарадаланна.

6-17 саастаахтарга I үрдэл - Васильева Кристина (Акана), II үрдэл - Семенова Каролина (Маар), III үрдэл - Никифорова Дайаана (Акана). Кинилэр Данилов М.И. олорбут "Тускул" түөлбэ туруорбут планшетинан, үрүн көмүс онгуктарынан баһараала-

ланнылар.

18-35 саастаахтарга I үрдэл - Григорьева Анна (Дьаархан), II үрдэл - Николаев Прокопий (Акана), III үрдэл - Неустроева Лаура (Акана). Кинилэр Тойуктаах Марына аатынан култуура киинин бириистэринэн бэлиэтэннилэр.

36-50 саастаахтарга I үрдэл - Меркурьева С.Д. (Сийэ, Сунтаар), II үрдэл - Семенова И.Е. (Ньурба), III үрдэл - Жиркова Л.Е. (Акана). Бастаабыттар Егорова Е.Д. бириистэрин пылесос, мультиварка, электромясорубка туттулар.

51 үөһэ саастаахтарга I үрдэл - Догурова А.В. (Ньурба), II үрдэл - Федоров К.В. (Антоновка), III үрдэл - Нилов Е.Е. (Сийэ, Сунтаар). Кинилэр Данилов М.И. аймактара туруорбут бириистэринэн телевизорунан, I миэстэлээх тыһынан, мультиварканын баһарадаланнылар.

Оһуохай кыттааччылары анал ааттарынан бэлиэтэннилэр.

Улахан дьонго: "Хомофой хоһоонноох" - Тобонова П.В (Маар), "Кэрэ кылыһахтаах куола" - Тихонова Т.Т. (Сунтаар), "Уус-уран тыллаах" - Ушканов И.Т. (Ньурба), "Эрчимнээх этээчи" - Хорунов В.В. (Түбэй, Сунтаар), "Кэхтибэт кэрэ куола" - Александрова А.М. (Чуукаар), "Түөлбэ туйгун үгкүүһүтэ" - Васильева И.С. (Күндээдэ), "Уһун тыһынаах этээчи" - Васильева С.А. (Илимнир, Сунтаар), "Төрүт үгэһи утумнааччы" - Етжанова

Д.А. (Маар), "Самныбат саргылаах этээчи" - Гаврильев В.А. (Маар), "Киэн түһүлгэлээх этээчи" - Абишева А.П. (Маар), "Көхтөөх кыттытын иһин" - Бухолов Н.С. (Чаппанда, Ньурба).

Оһолорго: "Түһүлгэ эрэлэ" - Васильева Сахайаана (Акана), "Удуур утума" - Алексеева Наташа (Чуукаар), "Эдэр кэскиллээх этээчи" - Семенова Мичийэ (Маар), "Обо саас чуор кылыһаба" - Степанова Ньургуйаана (Дьаархан), "Түһүлгэ арыыһыта" - Кузьмина Феня (Акана), "Алаас чуор куолаһа" - Иванова Яна (Маар).

СӨ үтүөлээх бырааһа Ушканов И.Т. Дьокуускайтан "Оһуохай" түмсүү салайааччыта Данилов Александр Джурович, Аканаттан нуруот ырыаһыта Тойуктаах Марына - Петрова М.Н. аатынан Жиркова Л.Е. "Арыылаах" (Тихонов А.Н.) харчынан бириэмийэтин туттулар.

Кыдаан кыһыммыт томоороон тымнытынан кымныылаабытын да иһин кыттааччылар тымныны аахсыбакка сарсыардаттан киһээнгэ диэри оһуохайы оройуттан туттулар, оһуохайга кэлбит дьону бэркэ сэргэхситилэр, үөрүүнү-көтүүнү, дуоһуйууну бэлэхтээтилэр.

Оһуохай үөскээбит Ураанхай удуурдара Уһук хоту дойдунан Тохтоттаас тымнытыттан Толлуубакка, чууйбакка Оһуохай оройуттан тутан Ойон-тэбэн аастылар.

ИВАНОВА А.С.

— Сонун —

Кириһиэнньэтээби "купель"

Кэнники сылларга үгэс буолбутун курдук, Ньурбатаабы казактар уопастыбаларын күүһүнэн Кириһиэнньэтээ дьонго "купель" тэрилиннэ.

Иисус Христос сүрэхтэммит күнүн чизһигэр, тохсунньу 18 күнүгэр Сбербаан дьэтин аньнан Бүлүү өрүскэ ууну Улуу сибэтии гыныы чыына ыгылынна. Бу кэмгэ элбэх православнай итэҕэллээх муһунна.

Тангара үөрэбинэн, ити кэмгэ уу дьиктини онгорор, эмтиир күүстэнэр. Ол иһин ким эрэ купельга сибэтии гыныллыбыт ууга киирэн умсаахтанар, ким эрэ купель таһыгар кириэстии оҥоһуллубут ойбонтон уу ылан таһар.

Былырынгыттан Ньурбатаабы казактар уопастыбаларын атамаана Архипов Н.Л. кэпсиинэн, тохсунньу 19 к. 15 чаастаабы туругунан купельга барыта 980 киһи сылдыбыт. Онтон 201 киһитэ ууга киирэн сөтүөлөөн тахсыбыт.

- Купели казактар ааттарыт-

тан биһиги тэрийдибит, - диир Николай Леонидович. - Оноруугар 4 казак үлэлээтэ. Купель сабыылаах, сылаас гына буоларын инниттэн, улахан балаакканы аҕалан туруорарга куорат дьаһалтатын 4 киһи үлэлэспитэ. Дьаһалта уонна ГИМС көмөлөстүлэр. Дьон маассабайдык мустар манньк түбэлтэҕэ булуохтаабын курдук, ГИМС, баһаарынай сулууспа, полиция уонна "Суһал көмө" үлэһиттэрэ дьуһуурустубалаатылар. Инникитин манньк тэрээһини тэрийэргэ улуус уонна куорат дьаһалталара арыый көхтөөхтүк көмөлөһлөрүгэр баһарабын. Бу Ньурба дьонугар аналлаах маассабай тэрээһин. Онон өйүүр наадалаах. Тохсунньу 19 к. 16 ч. бүтэбит, балаакканы устабыт, купели көтүрүөбит.

Бэйэбит информ.

Эбэрдэлиибит!

Улуус бочуоттаах олохтообун, Ньурба бөһүөлэгин, культуура отделын, спорткомитетын олус таһаарылаахтык салайан-үлэлээн ааспыт, аҕа табаарыспытын, эһэбитин **Петр Николаевич СЕМЕНОВЫ** 80 сааһын туолбутунан уонна Саха сиригэр Спорт сайдыытыгар ураты кылаатын киллэрбитин иһин "Бочуот знагынан" бэлитэммитинэн эбэрдэлиибит.

Баһарабыт ис сүрэхпиттэн өссө да өр кэмгэ биһигини үөрдэ-көтүтэ чэгиэн сылдыбаргар, дьэ кэрэнигэр бары үчүгэйи баһарабыт.

Александр Иванович Егоров, Степан Степанович Иванов (Романтович), Иннокентий Николаевич Винокуров.

— Реклама —

Сдаю

Услуги гостиницы посуточно, имеется гараж, рядом медцентр, оплата умеренная. **Тел. 33-45-78, 8-914-294-70-22, 8-914-274-83-45.**

Сдаю место в теплом гараже, посуточно и ежемесячно. **8-914-103-33-95, 2-47-58.**

Сниму

Ньурба иһигэр ситэтэ суох толору хааччыллылаах дьэ куортамнаһыт. **8-914-276-56-89.**

Разное

Скину игры ХВОХ 360 (фрибут) на ваш хард или флешку по 200 руб. за 1 игру. **8-914-826-56-50.**

Помогу в снижении веса, набора мышечной массы, очищения организма, спортивные питания. **8-924-173-73-69 (ватсап) 8-914-286-43-73** пишите звоните буду рада вам помочь.

Принимаю на заказ лицензионных игр (PC, PS, Xbox, PSP т.д.), Анти-вирусов и программ. Гарантия и качество! **8-914-237-72-76, Whats App: 8-924-869-92-14.**

Запчасти в наличии и на заказ на все авто. **8-914-272-02-37**

Услуги

Реставрация шуб. **8-914-220-34-54.** Дьэ проегар наадалаах ферма проегын, фундамент проектарын суоттаан-ааҕан биэрэбин. **8-914-**

Объявление о предоставлении земельных участков в аренду

В соответствии со ст. 30.1 Федерального закона №136-ФЗ от 25.10.2001 г. "Земельный кодекс Российской Федерации", на основании заявлений граждан о предоставлении земельных участков для индивидуального жилищного строительства, МКУ КИО и МЗ Нюрбинского района извещает о наличии предоставляемых в аренду приусадебных земельных участков для индивидуального жилищного строительства, расположенного по адресу:

1. г.Нюрба, ул.Водникова, б/н, площадь 990 кв.м.;

Заявления по данной публикации принимаются в течение одного месяца со дня опубликования по адресу: 678450, г.Нюрба, ул.Кузакова, б/н, кабинет 7.

285-93-07.

Доставка угля с Кирова 10 т. - 15 000 руб. **8-914-294-80-49.**

Ритуальные услуги, венки. **Обращаться: ул.Советская №7, тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.**

Реставрация шуб, замена молний на куртках и пальто. **8-984-117-43-45.**

Окажу услуги репетитора по математике, подготовка к ЕГЭ. **8-914-102-59-76.**

Распиловка мяса и услуга перевозки мяса туда-обратно, клиентам выдается бесплатный чистый мешок для упаковки. **ул.Ст.Васильева №11, 8-914-299-69-57.**

Сборка и реставрация мебели. Быстро, качественно, недорого. **8-984-103-70-54, 8-962-736-22-56.**

Распиловка мяса + услуги перевозки. **8-914-288-39-84, 8-914-103-**

70-54 до 23 ч.

Подогрев пушкой. **8-914-112-56-84.**

Услуги а/м ЗИЛ-131 (самосвал). **Тел. 2-21-02, 8-914-230-83-95.**

Услуга электрика. **8-914-289-39-95.**

Маникюр (разновидность цветов и дизайнов). **8-914-821-29-49 Юлия.** Дружба сыабын, кыпты сытылыбын. **8-914-285-93-07.**

Услуги электрика. **8-914-289-39-95.**

Помощь в регистрации документов на дома, участки со сложными историями. **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Ремонт швейных и стиральных машин на дому, наличие запчастей и ножей к электромясорубкам концентра "Аксион" и ОАО "Ротор". **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Модная Зима

ЗАЙКА, ШУБКУ ПОМЕНИЙ-КА!

с 10:00 - 19:00

Выставка меха г. Киров «Модная зима»

Меняем старые шубы на новые

ШУБЫ ОТ 10 000 РУБЛЕЙ БОЛЬШОЙ ВЫБОР, ВЫГОДНЫЙ КРЕДИТ

26-27 января, Нюрба, ДК "Кыталык" Распродажа по антикризисным ценам! Кредит предоставляется ОАО «ОТП Банк» генеральная лицензия № 2766 от 04.03.2008.

Уважаемые жители г.Нюрба!

В целях подготовки заявки на республиканский конкурс среди районов и городских округов по участию в реализации "Пилотного проекта" - подпрограммы "Повышение рынка многоквартирных домов" государственной программы Республики Саха (Якутия) "Обеспечение качественного жилья на 2012-2016 годы" утвержденной Указом Президента Республики Саха (Якутия) от 12.10.2011 года № 977, Администрация МО "Город Нюрба" составляет предварительный список кандидатов на участие в данной программе.

Участником программы может быть гражданин Российской Федерации, зарегистрированный на территории МО "Город Нюрба" не менее 5 лет и имеющий совокупный семейный доход, позволяющий участие в данной программе.

Желающие принять участие в "Пилотном проекте" - представлении субсидии из средств государственного бюджета Республики Саха (Якутия) на домовое строительство просим подойти в каб. 3 администрации МО "Город Нюрба" до 10 февраля 2015 года для постановки на предварительный учет со следующими документами:

1. Паспорт гражданина Российской Федерации.
2. Удостоверяющие личность документы всех членов семьи.
3. Свидетельство о регистрации брака Гражданина.
4. Свидетельства о рождении детей.

5. Правоустанавливающие и технические документы на жилое помещение по месту регистрации Гражданина и членов его семьи (свидетельство о государственной регистрации, договор социального найма, ордер, кадастровый (технический) паспорт (не требуется для Граждан, зарегистрированных в жилом помещении, не являющихся членом семьи собственника или нанимателя жилого помещения)).

6. Справку БТИ о зарегистрированных правах на недвижи-

мое имущество Гражданина и членов его семьи, включая детей, родившихся до 30 января 1998 года, и дополнительно на фамилию супруги (супруга) до заключения брака (в случае изменения фамилии до 30 января 1998 года).

7. Документы, подтверждающие сведения о занятости и доходе за прошлый год и прошедшие месяцы текущего года:

а) Копии трудовых книжек (все страницы) Гражданина и платежеспособных членов семьи, заверенные организациями-работодателями, с отметкой на последней странице "Работает по настоящее время" и датой заверения;

б) Справки о доходах по форме 2-НДФЛ на Гражданина и трудоустроенных членов семьи, подписанные руководителем или главным бухгалтером организации и заверенные печатью организации или индивидуальным предпринимателем;

в) Справки о сумме получаемой стипендии за период обучения, выданная учебным заведением (при наличии);

г) Налоговые декларации, книга учета доходов и расходов организаций и индивидуальных предпринимателей, применяющих упрощенную систему налогообложения, отчеты о прибылях и убытках (при наличии для индивидуальных предпринимателей);

д) Справка о получении единого ежемесячного пособия на ребенка и ежемесячного пособия на период отпуска по уходу за ребенком (при наличии);

е) Справка о получении пособия по безработице Гражданином и членами семьи (при наличии);

ж) Сберегательная книжка и (или) справка с лицевого счета банка о наличии собственных денежных средств (в случае наличия денежных средств гражданина на банковской карте).

Администрация МО "Город Нюрба".

"Дойду сурахтаах, алаас ааттаах" - диэн бэртээхэй саха өһүн хоһооно баар. Ханньык бабарар дойду туох-ханнык дьоннообунан-сэргэлээбинэн сыаналанар. Хас биридди киһи нэһилиэгин урукку, хойукку историятын, киэн туттар тумус дьонун хайаан да билиэх тустаах. Оччоҕо эрэ биһиги биэ тирэхтээх, кэлэр кэскиллээх буолуохпут.

Үтүө киһи үтүө дьыалата үйэлэри унуордуур

"Үтүө киһи үтүө дьыалата үйэлэри унуордуур" диэн ааттаах Марфа Кузьминична Литвинова (Ефремова) төрөөбүтэ 100 сылыгар аналаах ис сүрэхтэн тахсыбыт ахтыы биэчэрэ Үөдэй нэһилиэгэр ахсынньы 24 күнүгэр буолан ааста. Бу күн оскуола-саад уонна "Үрдэл" куттуура киинигэр элбэх киһи, 70-ча киһи тобурууһа муһуннулар. Сүрүн сыалынан-соругунан Үөдэй нэһилиэгэр төрөөн-үөскээн, үлэлээн-хамсаан бэйэтин кэмигэр улуус, өрөспүүбүдүкэ социальнай харалтатыгар элбэх кылаатын киллэрбит биир үтүөкэн киһибит Марфа Кузьминична туһунан эдэр көлүнэ иччаттара туох-ханнык дьоннор олонор ааспыттарын биллэр, киэн тутта кэпсэтиннэр диэн сыаллаах бытылына.

Оскуола-саад дьэитигэр кэлбит ыалдьыттары Татьяна Ивановна Васильева салайааччылаах оскуола кэлэктиибэ сахалыы сиэринэн итии чэйдээх көрүстүлэр. Ол кэнниттэн лоп курдук 11 чааска научнай-практической конференцияны дириэктэр Татьяна Ивановна иилээн-сабаллаан тэрийэн бытта. Барыта 10 киһи кытынна. Социальнай харалта салайааччыта Анна Михайловна Уларова конференцияга 9 үлэһитин кытыннарбыта хайбаллаах. Чахчы даҕаны аныгы кэм үлэһиттэрэ араас сана сүүрээнири киллэрэн үлэ олох атын таһымга тахсыбытын туһулуур бырайыактары кэпсэтилэр. Бэйэлэрин үлэлэрин билиһиннэрдилэр: Федорова Валентина Давыдовна, реабилитационный киин социальнай педагога "Школа здоровья и радости", Данилова Ольга Ивановна ("Арчы"), социальнай үлэ испэ-сэлиһэ "Самоорганизация трудных подростков через социально-значимую деятельность в подростковом клубе", Иванова Галина Сергеевна, реабилитационный киин иитээччи, "Краска жизни на тестопластике", Токусарова Туйара Максимовна ("Арчы"), педагог-психолог "Использование компьютерных диагностик "Амалтея" и "Эффектов студии" при составлении и реабилитации ИПР", Афанасьева Надежда Михайловна (Малдабар), социальнай үлэһит, "Сүрэх төлөнүнэн, сүһүөх уйарынан", Федотова Надежда Ивановна (Хатыы), социальнай үлэһит, "Сүрэх сылааһын ситиминэн", Софронова Фаина Семеновна (ДИПИ) психолог "Психологическая школа третьего поколения", Сухаринова Валентина Егоровна (Антоновка оскуола), социальнай педагог, "Обо кутун куттуурага уһуйуу". Онтон Николаева Мария Пудовна, Үөдэй нэһилиэгин баһылыгын солбуйааччыта араас элбэх архып матырыйаалларын туһунан Марфа Кузьминична төрдүлэртэн сабаллаан үлэтин-хамнаһын сүрүн хайысхаларын кэлбит дьонго слайданаан көрдөрөн кэпсэбитэ дьон болдомтотун ылла.

Саха өрөспүүбүлүкэтин Национальнай архыбыттан көстүбүт (И-226, опись 215, дело 7933, лист 23) "О предоставлении к высочайшей награде трапезника Одейской церкви Ефрема Алексея" (14.03.1913 - 03.02.1915 гг.) диэн матырыйаалга суруллубутунан Марфа Кузьминична эһэтэ бэйэтин матырыйаалынан таңгара уонна аҕабыт олонор дьэилэригэр 2 оһоҕу 100 солкуобайга туһупт. Благочинный Дмитрий Протопопов рапорт түһэрибит: 26.02.2013 с. №163 "О награждении серебряной медалью для ношения на гру-

ди на Анненской ленте". Ефрем Алексеевка улахан үтүөлэрин иһин мэтээли бэс ыйын 6 күнүгэр 1914 сыллааха туттарбыттар. Уонна "освободить от уплаты налога в сумме 30 рублей как азиатка" диэн докумуон харалла сытара көһүннэ.

Аны "Посемейный список на 1927-1928 г." Үөдэй нэһилиэгин Марха улуунун Бүлүү уокругун докумуонунан көстөрүнэн хаһаайын Алексеев Кузьма Ефремович 46 саастаах, кэргэнэ Алексеева Марина Михайловна 47 саастаах, кыргытара Анна (15 с.), Марфа (12 с.), Вера (8 с.), Августина (4 с.), эһэтэ Ефрем Ефремович Алексеев 73 саастаах, өлбүт диэн бэлиэтэммит. Кузьма Ефремович сүөһү көрөрүн таһынан уһанар эбит.

аһы ирээ-хоро налыччы кэпсэтии буолла. Марфа Кузьминична дьэ кэргэттэрин туһунан кэпсиир хаартыска быыстапка, дьоннор ахтыылары уонна нэһилиэк уус-уран тарбахтаахтарын быыстапкага дьон көрүүтүгэр турда.

Улуус баһылыгын социальнай боппуруска солбуйааччыта Дондокова Самангади Базарсадаевна Марфа Кузьминичнаны үтүө тылын ахтан үлэтигэр хайдах курдук бэриинилээхтик үлэлээбитин, чизинэйин, ирдэбиллээх салайааччытын бэлиэтээтэ. Оччо-тобу кытаанах кэмнэргэ кыаммат-түгэммит дьонго, оһолорго бэйэтин ийэлэри амаарх сыһы-нынан үгүс элбэх үтүөнү, көмөнү онорбутун эттэ. Үөдэйдэр киэн

үлэли кириэбиттэн бу тэрилтэ историятын Национальнай архып докумуоннарыттан үөртэн Саха автономнай республикатын народнай комиссариатын 1937 сыллаагы уурааҕар олобуран социальнай харалта отдела райисполком иһинэн тэриллибиттэн бу күнгэ диэри туох-ханнык уларыыһылар буолбуттарын бэрт интэриэһинэйдик кэпсээтэ. Киини этэринэн: "Сэрии сылларыгар Марфа Кузьминична социальнай харалтаны 1942 сылтан 1952 сылга диэри салайбыта. Онтон кэлин 1956 сыллааха государственной пенсия, 1964 сыллааха холкуос-таахтар пенсияларын, пособие туһунан сокуоннар тахсыбытара. Бу кэмнэргэ ити сокуону олоххо киллэриигэ сүнгэн кылааты

таах кинигэтигэр аата киллэриллибитин туһулуур сибидиэтэ-листибэни уонна сэмэй бэлэҕи туттарда. Билигин үлэлиир социальнай харалта араас салаатын үлэтин-хамнаһын, урукку кэм салайааччыларын курдук дьон туһугар, кинилэр кыһалбаларын чөлүчэтэр сыаллаах инники сорукур тустарынан итэҕэтиилээхтик кэпсээтэ.

Тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Ньурба оройуонун, Октябрьскай, Чап-панда, Үөдэй нэһилиэгин бочуот-таах олохтооҕо Семен Давыдович Гаврильев сэрии сылларыгар кыргыһы хонуутугар охтубуттар оһоллоругар, кэргэннэригэр пособие анааһыныгар Марфа Кузьминична өгөтө сүнгэнин, сутаан ээр нэһилиэктэри кэрийэн государство көмөтүн олохтоох салалтаны кытыннарар элбэх киһи тыһын быһаабытын тоһоҕо-лоон бэлиэтээтэ.

Бэтэрээннэр сэбиэтэрин бэрэссэдээтэлэ Ким Васильевич Федоров бэйэтин истинг эбэрдэтин эттэ уонна сахалыы ырыатын дьон кутун тутта. Ити курдук бииртэн биир киһи санаатын үлэстэн, ыраа ыллаан, үгкүүлээн бэрт сэргэх бырааһыннык салба-нан бара турда. Реабилитацион-най киин социальнай үлэһитэ Валентина Давыдовна: "Кэргэним Евгений Егорович 20 саастааҕар кэлэн Марфа Кузьминичнаны кытта икки сыл үлэлээбитинэн киэн туттар. Ыл буолар күммүтүгэр кэскиллээх алгыһы этэн бу баччаанга диэри 5 оһону төрөтөн, иитэн, ханна да харыс сиритэйбэккэ дойдубутугар үлэлээти-бит. Үөдэй дьонугар ымсыра са-ныбыт, бу сиртэн хайдахтаах курдук үлэһит дьоннор үүнэн тах-сыбыттарыт. Улууска эрэ буол-бакка өрөспүүбүлүкэҕэ биллэр бэйэбит дьонгутун киэн эйгэҕэ таһааран иһин", - диэн алгыс ты-лын эттэ.

Бэйэлэрин истинг эбэрдэлэ-рин эттилэр Антоновка нэһилиэгин баһылыгын солбуйааччы Мотрена Прокопьевна, улуус де-путата, Варвара Андреевна Пет-рова музейын дириэктэрэ Зинаи-да Васильевна, Хангалас орто ос-куолатын дириэктэрэ Семен Афа-насьевич уонна да атыттар.

Үөрүүлээх ахтыы биэчэрэ на-учнай-практической конферен-ция кыттыгылаахтарыгар, кы-айыылаахтарыгар сертификат тут-тарытынан уонна сэмэй бэлэх туттарааһынан түмүктэннэ. 3 миэстэни ыраах Хатыы нэһилиэгин социальнай үлэһитэ Надежда Ивановна Федотова, 2 миэстэни Ольга Ивановна уонна Валентина Давыдовна, 1 миэстэни Мария Пудовна ыланнар үөрдүлэр-көт-түлэр. Уонна өйдүү-саныы сыл-дыар курдук бары хаартыскаҕа түстүлэр. "Үрдэл" куттуура киин дириэктэрэ Надежда Ива-новна, дьаһалта үлэһитэ Евгения Юрьевна, Аграфена Владимиров-на ыалдьыттарга бары усулуобу-йаны тэрийэн, киэргээн бу ман-нык истинг-иһирэх ахтыы быраа-һынныгын тэрийдилэр. Кэлбит дьон бары да астынан, истинг бы-рааһыннык урдүк таһымнаахтык тэриллибитин бэлиэтээтилэр уонна илии тутуурдаах үөрэн-кө-төн тарбастылар. Нэһилиэк ак-тыыба бары да сүүрэн-көтөн дьыннэх истинг-сылаас ахтыы бырааһынныгын тэрийэн биир үтүө киһилэрин аатын киэн эйгэ-ҕэ биллэрэн, манньык ааттата сыл-дыалара хайбаллаах дьыала буо-лар.

М.П.НИКОЛАЕВА,
Үөдэй.

Онтон Марфа Кузьминична саха-лы да, нууччалы да билэрин туһунан суруллубут. Бу испиһиҕи сэбиэт бэрэссэдээтэлэ Аким Са-сонов, чилиэртэр Григорий Пет-ров уонна Петр Федоров онор-буттар. Ол да кэмнэргэ Марфа Кузьминична дьон сүрэхтээх-бэлэстээх дьон буолан сылгы, сүөһү ииттэн сэниэлээхтик оло-руттар, оһолорун үөртэтибиттэр, киэн аартыкка тахсалларыгар төһүү күүс буолбуттар эбит.

Бу мантан да көстөрүнэн үөдэйдэр бу дьоро киһэни чахчы өр кэмгэ бэлэмнэнэн, суолта биэрэн кыһаллыбыттар көстөр.

Ити кэнниттэн итии аһылы-гынан кэлбит ыалдьыттары ос-куолаҕа остуол тэрийэн аһатты-лар. Марина Семеновна салайан оскуола үлэһиттэрэ араас мин-ныгэс аһынан ыалдьыттары күн-дүлээтилэр.

Күнүс 2 чааска "Үрдэл" кул-туура киинигэр сахалыы мааны таңастаах Таисия, Прокопий Григорьевтар кэлбит ыалдьыт-тары үөрэ-көтө көрүстүлэр. Симэм-мит, киэргэммит кулууп саалаты-гар "Үтүө киһи үтүө дьыалата үй-элэри унуордуур" диэн ааттаах итии-истинг ахтыы киһэтэин үөдэйдэр кыыстара, Хангалас орто оскуолатын төрүт култуура учу-тала Маргарита Васильевна Ива-нова салайан бытта. Остуол тула олонор минныгэс астары аһы-

туттар дьоннорун бу курдук үбү-лүөйдээх сылларыгар сөп түбэ-һиннэрэн бэлиэтиллэрин хай-баата. Итини таһынан Алексей Софронович Захаровка Ньурба оройуонун социальнай-экономи-ческой сайдыытыгар үтүөлэрин иһин мэтээли дохсун ытыс ты-һынан добууоллатан туттарда.

Алексей Софронович ахтыы бы-рааһынныгыттан астынарын уонна урут эдэр сааһыгар мели-орацияга үлэли сылдан үөдэйдэ-ри кытта алтыспытын истинник санаан ааста, улуус социальнай-экономическай сайдыытыгар киллэрбит сэмэй кылаатын бэ-лиэтээн оройуон урдүкү наҕараа-датын Үөдэй нэһилиэгэр кэлэн туран ылбытыттан олус үөрбүтүн эттэ.

Үөдэй нэһилиэгин баһылыга Леонид Николаевич Гаврильев социальнай эйгэҕэ үлэлиир дьону барыларын эбэрдэлээн туран Марфа Кузьминична үөрүүлээх тэрээһинигэр кэлэн кыттыыны ылбыт дьонго барыларыгар мах-талын биллэрдэ. Уонна Марфа Кузьминична оройуон социаль-най харалтатыгар киллэрбит ула-хан кылаатын үйэтигэр туһугар инникитин киһиэхэ анаан оро-йуонга мемориальнай дуосканы онорторго наадалаабын санаатта.

Пенсионнай управление сала-йааччыта Анастасия Васильевна Махатырова социальнай эйгэҕэ

онорбут дьонуннаах салайааччы-быт Марфа Кузьминичнаны киэн туттабыт", - диэн эттэ.

Бу күн социальнай сулууспа бэтэрээннэрэ, чуолаан Марфа Кузьминична үөрэнээччитэ, туйах хатарааччыта, эмиэ киини кур-дук 33 сыл бу эйгэҕэ олобуң анаа-быт Виктор Алексеевич Васильев бэйэтинэн кэлэн истинг ахтыы онорбута кими долгуппат буо-луйой. Марфа Кузьминична бэйэ-тин курдук дьыннэх салайааччы-лары үүннэрэн, дьон-норуот ту-һугар үлэлиир дьону иитэн-така-йи таһаартаабыт эбит диэн биэ санааҕа кэлэбин. Виктор Алексе-евич манньык кэпсээтэ: "Марфа Кузьминична биэрбит үөрэбэр, такайытыгар сааһыран олонор махтана саныбын. Үтүө киһи өйөбүлэ биһиэхэ үлэбитигэр үтү-өнү эрэ аҕалбыта. Марфа Кузьми-ничнаны утумнааччылар, киини аата хайдах ааттана сылдьарын курдук, дьон-норуот эһиэхэ мах-танарын курдук үлэлээн. Үтүө дьонноох мааны Үөдэй дьонно үксүү, үөдүйэ турдуннар, чэгиэн-ник, дьоллоохтук, манньык тэтим-нитин ыһыктыбакка олурун", - диэн алгыһын тирэртэ.

Улуустаагы социальнай хар-алта управлениетын салайаач-чыта Анна Михайловна Уларова социальнай сулууспа бэтэрээн-гэр Виктор Алексеевичка оройуон социальнай сулууспатын бочуот-

- Владимир Герасимович, сэри сылын оёолоро дин ханьык катэгориялаах, хас сыллаах төрүөхтэр кириилэрий. Өрөспүүбүлүкэбэ, оройуоммутугар чуолкай ахсааннара биллэр дуо?

- Абыайах ыйынан Улуу Кыайы 70 сылын үбүлүөйүн бэлиэтэри олооробут. Сэри актыбынай кыттыылаахтара күнтэн күн абыайан иһэллэр. Ол курдук, биһиги оройуоммутугар бүгүнгү туругунан 4 сэри кыттыылаахтара бааллар (Японияны утары сэри кыттыылаахтара). Кэлин Россия үрдүнэн 1932 сыллаах төрүөх тыыл ветераннара сэри кыттыылаахтарын быһытынан аабыллар буолбуттара. Биһиги өрөспүүбүлүкэбит бастакы Президентэ Михаил Николаев бэйэтин укааһынан 1935 сыллаах төрүөхтэри хабаан сэри, тыыл ветераннарыгар тэнгээбитэ. Онон бу сыллаах төрүөхтэр ханан эмэ социальнай көмүскэллээх буолулар. Онтон 1935 сылтан 1945 сылга диэри төрөөбүттэр туох да социальнай төлөбүрү суох хаалбыттара. Маны учуоттаан биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр коммунистар туруорууларынан Ил Дархан Борисов Е.А., Ил Түмэн депутаттарыгар уураах бырайыагы бэлэмнээн киллэрэ сырытылар да, өйөммөтө. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 24 тыһыынча сэри тулаайахтара бааллар. Биһиги улууска 1200-1300 иһигэр халбагыр. Үгүстэрэ оройуон иһиттэн бараннар, олоорор миэстэлэрэ уларыйан ситэ учуот онгоһуллубата. Улуус 19 нэһиликтэригэр Өгөдөлбөттөн ураты 18

- Кыайы 70 сыла -

Сэри сылын оёолоро

Быйыл Улуу Кыайы 70 сылын өрөгөйдөөх үбүлүөйүн көрсөөрү олооробут. Үбүлүөйгэ анаан улууска араас тэрээһиннэр былааннанан бараллар. Ааспыт сыл Ньурбатаабы компартия аатыгар "1928. Сэри оёолоро. 1945. ССРС" дин суруктаах сэри сылын оёолоругар анаммыт мэтээл кэлбитэ. Бу мэтээл уонна компартия үлэтин туһунан Ньурбатаабы компартия 2 сэкирэтээрэ В.Г.Семеновтыын кэпсэтиибин аабааччыларга тирдэбин.

нэһилиэк сайаапка онорон, сакаас барда.

- Бу мэтээли кимнээх хайдах сакаастаан оноттордулар?

- Россия коммунистарын киин комитетта, чуолаан Геннадий Зюганов көбүлээһининэн, Россия партияларыттан соботох коммунистар партиялара гостандарт ирдэбиллэрин юридикскай көнүлүлэн, сэри сылын оёолоругар өйдөбүннүк мэтээли Москва куоракка манньят онорор фабрикаба сакаастаата. Биһиги өрөспүүбүлүкэбит компартиятын (Губарев В.Н.) сорудабынан биһиги күн бүгүн 563 мэтээли адалан нэһилиэгинэн тарбатан эрббит. Бу мэтээли оноруу уонна адалар ороскуотун киллэрэн 1 мэтээл иһин 150 солк. төлөнөр. Мэтээл онороонунулар биер да солкуобай бүддьүөт харчыта тутуллубата, барытын компартия уйуонна. Сорохтор: "Харчыга мэтээл ылбапыт", - дин сыһа өйдүүлэр. Мэтээли ким баалаах сакаас-

тыыр. Бу нэдиэлэ устата баалаахтарга сайабылыанна хомуйабыт. Дьингэн бу политическай акция буолар, онон болдьоо ыксамыр. Бу сыл иһинэн сайаапка хомуллан бүтүөхтээх.

- Бу мэтээли ылбыттарга

туох өйөбүл баарый уонна туох суолталаабыт?

- Үгүстэр бу мэтээл туох суолталаабыт, эбэтэр өйдөбүллээбий дин ыйыталлар. Мэтээл суолтата оёолоругар, сиэннэригэр өйдөбүннүк бэлиэ быһытынан хаалар. Биһиги адаларбыт, ийэлэрбит, эбэлэрбит, эһэлэрбит сэри ыарахан сылларыгар ачык-тааһыны, хоргуйууну эттэринэн хааннарынан билэн биһигини атахпыттар туруортаан үйэбин уһаппыт үгүлээрдээхтэр. Холбурдаан эттэххэ, статкөрдөрүттүнэн сэри бастакы 1941-42 сылларыгар ангарда ачык-тааһынтан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 14280 оёо, дыахтар тыыннара быстыбыттара.

- Биһиги өрөспүүбүлүкэбит саалтата сэри сылын оёолоругар ханьык социальнай көмө онорууй? Россия хас регионнарыгар бу прог-рамма үлэлирий?

- Маньык мэтээллээх дьонго өрөспүүбүлүкэ коммунистара "Ытык Сүбэ" парламентскай кө-

рүүтүгэр ый аайы бэриллэр социальнай көмүскэл баар буолуохтаах дин уураах бырайыагы онорон дьүүлгэ киллэрдилэр. Олаата, хас бириди сэри сылын оёолоругар ый аайы 1 тыһ. солк. абыайа суох солкуобайы көрүлэр социальнай пакекка эбии төлөбүр курдук көрүүэххэ дин барылы Парламент 23 комитетиттан 20-тэ өйөөтө, үһэ үөрэтэ сылдыар. Хомойуох иһин, бу уураах барыла 2014 сылга кыайан кирибэтэ. Оттон ыаллы регионнарытыгар, Иркутскай, Чита, Хабаровскай, Амур, Алтай уобаластарыгар барыта 20-чэ регионна бу төлөбүр олоххо кирибитэ икки сыл буолла. Абыайа хонуктаабыта Санкт-Петербургу уобалаһа эмиз маньык өйөбүлү онордо.

Оттон биһиги өрөспүүбүлүкэбит ыаллы регионнарадаабыр сири баайынан, үбүнэн-харчытынан лаппа таһыма үрдүк эрээри, бу боппурос быһаарыллыбакка уһаан иһэрэ өйдөммөт.

Коммунистар фракциялара Ил Түмэн Парламентын көрүүтүгэр сэри сылын оёолоругар социальнай көмүскэл туһунан бырайыак киллэрбитин очотообунан Саха сири Бэрэсидьиэнэ Е.Борисов биһиги мэтээлэбэ. Республика билигин баар 24 тыһ. сэри сылын оёолоругар ыйга 1 тыһ. солк. социальнай өйөбүл көрөр буоллар сылга 288 мол. солк. тэнгэһи этэ.

- Владимир Герасимович, сиһилии билиһинэрбитин иһин махтал.

Кэпсэттэ
Антонина СЕМЕНОВА.

- Кыайы кынатанан -

"Мин 1929 сыллаахха П-с Дьаархан нэһилиэгэр Кураев Тит Егорович, Кураева Феодосия Саввична дьиз кэргэннэригэр төрөөбүтүм. Дьонум иккиэн колхуостаахтар этэ. Ыл буолан түөрт оёону: үс уолу, биер кыһы төрөппүттэрэ бары эрдэ өлбүттэрэ. Биер да оёо үөрэммэтэбэ. Арай мин Аранастаах оскуолатыгар 7 кылааһы үөрэнэн бүтэрбитим. Салгы үөрэнэхпин 1947 сыллаахха Ньурба интернатыгар миэстэ суоҕа мэхэйдээбитэ. Ханна да олоорор сирэ суох буолан төннөн тахсан колхуоска үлэээн барбытым. Биригэ төрөөбүттэрбиттэн быраатым Николай Титович (Ньукуус) эрэ ыл буолбута. Манна Күндээдэбэ олохсуйан, кэргэннэнэн 6 оёоломмуттара (түөрт уолу кытта икки кыыс).

1949 сыллаахха Дьаарханга "Хомустаах" дин колхуос баара. Онно колхуостаах быһытынан араас үлэбэ барытыгар сылдыбытым. Онтон 1954 сыллаахха бөдөнгүсүү буолан Молотов аатынан колхуос буолбута. 1957 сыллаахха диэри сылгы көрүүгэр сэбиэдиссэйинэн үлээбитим. Бу сыл Күндээдэ "Ньурба" сопхуос отделениетынан буолбута. Мин тракторнай биригээдэ учуотчугунан үлэбэ кирибитим. Ити курдук 1960 сыллаахха диэри араас үлэбэ барытыгар сылдыбытым.

1960 сылтан сылгыһытынан 18-19 сыл үлээбитим. Икки звено тэриллибитэ. Аранастаах өтүгэр туһунан, Токос звенотугар 1500 сылгылаах этэ. 500-чэбэ тийэ кулуну ыла сылдыбыппыт, ити олус улахан көрдөрүү этэ. Ол сағана отделение сылга 400-500 сылгыны өлөрөн туттарара. Ити кэмнэ управляюшайынан Донской Дмитрий Семенович, иккис управляюшайынан Петров Евтропий Иннокентьевич үлээбиттэрэ.

Сылгыһыттыр кэмээр Семенов Василий Сергеевичтын, Сергеев Василий Петровичтын уо.д.а. үлээбитим. Аранастаах өттүгэр түөрт киһи сылдыра. Мин звено салайааччыта буоларым быһытынан кумаабыга отчуот бөбөтүн онорорум. Төһө сылгы төрөөбүтүн, төһөтө өлбүтүн. Туһунан биригэдьиер дин суоҕа, анабатахтара. Ол сағана Петров Николай Иннокентьевич,

Дормидонтов Егор Иванович, Дормидонтов Василий Иванович, Григорьев Николай Григорьевич үлээбиттэрэ.

Мин олохпор улахан ыарахаттары көрсүбэтэбим. Сэбиэскэй былаас сағана олох тупсан барбыта. 1970 сыллартан ас-танас дэлейбитэ. Ол кэмнэ олус бэркэ олорон ааспыппыт дии саныбын.

Сэри ыар сылларыгар мин аймахтарбыттан эдьийим уола Кураев Михаил Семенович уот сэри кутаатыттан төннүбэтэбэ. Биер уол Кураев Егор Семенович Тиксийгэ үлэ фронтугар барбыта, төннөн кэлэн Аранастаахха ыл буолан олорон өлбүтэ. Киһи биер кыһа Дьаарханга олохсуйан олоорор, биэкэрдиир, 3 оёолоох.

Сэри сылларыгар мин оскуолаба үөрэнэрим. 1939 сыллаахха Угүт Күөлгэ түөрт кылаастаах оскуолаба 3 сыл үөрэммитим. Оскуолаба кириэрбэр ахсааны сүүс-

Олохтон кэмсинэрим, хомойорум суох

И-с Дьаархан нэһилиэгиттэн төрүттээх үлэ, тыыл ветерана
Күндээдэ олохтооҕо Кураев Михаил Титович ахтыытын биэрэбит.

кэ диэри аабарым уонна элбэби билэрим иһин иккис кылааска мийгин быһа киллэрбиттэрэ. 3 сыл үөрэнэн түөрт кылааһы бүтэрбитим. Ити 1942 сыллаахха этэ. Онтон Аранастаахха 7 кылаастаах оскуолаба үөрэнэ барбытым. Ол сағана аас-туор олох, ачык-тааһына да баара, чуут тыынаах хаалбыппыт.

Оёо сааһым биригэ оонньообут доботторо улаатан киһи-хара буолан, сорохторо үрдүк үөрэхтэнэн, нэһилиэккэ убаастабыллаах дьон буолбуттара. Холобура, Васильев Николай (Оруудуйа) милиция подполковнига буола үүмүтэ. Мас-тимир ууһа Филиппов Николай Николаевичтын биригэ оонньоон, үөрэнэн улааппыппыт. Аранастаах оскуолатыгар кинилэргэ дьуккаах олоорбутум. Ийэтэ Варвара Титовна оскуолаба остуорастыра. Онтон кэнники пансионакка ылга олоорбуттара. Бу ыл ағата Тимофеев Семен дин киһи 1943 сыллаахха сэригэ барбыта уонна төннүбэтэбэ. Ийэлэрэ хойукка диэри оёолорун кытары Күндээдэбэ олоорбута. Билигин кинилэр кыыстар Анна Семеновна, уоллара Том Семенович бочуоттаах сынныаланга олоороллор.

Урукку кэмнэрдээби салайааччыларыбытын олус үчүгэйдик саныбын. Кинилэрдиин биригэ үлэээн, элбэхтик алтыһан, муньахтаан ааспыппыт. Ол сағана

"Ньурба" сопхуос улахана да бэрдэ.

1959 сыллаахха коммунистическай партия кэжкэтигэр сылгыһытты сылдьан кирибитим. Партияба кириэн Степанов П.Н., Татаринов Н.Р., Алексеева (Филиппова) П.И. уо.д.а. сэкэрэтээрдэри кытары үлээбитим.

Билигин үлэлиир салалтаба олох эмиз да үчүгэйгэ дьылы, ол да буоллар олох чэпчээтэ диир кыах суох. Хамнас кырата, сыана үрдүгэ норуоту чагытар. Тус бэйэбэр пенсиям тийэр буолан улахан кыһалгам суох. Үп-харчы баар буоллабына табаары, таһабаһы ағалы харгыстаныа суоҕа. Ас-танас дэлэгэй, харчы эрэ баар буолуон наада. Онон билингги былааска эмиз үчүгэйдээх.

Олофум тухары икки былаас уларыытын көрдүм: Сэбиэскэй Сойуус, Арасыйыа судаарыстыбата. Сэбиэскэй былаас сағана коммунизм олоор олорон ааспыт эбиппит, чэпчэки сыналаах бородуукта арааһа баара. Очотоо-буга 1 литр уматык 20 харчы, билигин 30-тан тахса солкуобай. Солярканы 36 солкуобайга атыла-лаабыт. Ынах үгүтүн 30 солк. туталлар.

Бу олорон эрэн элбэби саныбын, урукку кэмнээби колхуостары, сопхуостары. Баайдык, тоттук олорон, сүөһү бөбөтө иттэн (2000-тан тахса ынах сүөһүлээх, 1500-тэн тахса сылгы-

лаах) олоорбупт. Билигин бытанан-бытанан абыайа сүөһүгэ кыайан оттообокко ыл бары сүөһүлэрин эһэн эрээлэр. Оро-буочай ахсаана абыайаа, үксүлэрэ чааһынайынан бардылар.

1959 сыллаахха көһөн кэлбиппин Күндээдэбэ кыыспынаан Маргариталыын, уолбунаан Иннокентийдыын олооробун. Кэргэмминэн Өрүүнэлиин ыл буолан уон оёону төрөтөн (алта уол, түөрт кыыс) улаатыннарар, атахтарыгар туруортаан, үөрэттэрин ыл буолулар. Билигин 20-тэн тахса сиэннээхпин, 20-чэ оёо сиэннээхпин. Кэргэним өлбүтэ алта сыл буолла, икки уолаттарым күн сириттэн туораабыттара. Абыс оёолорум бары саастарын сиппит дьон. Виталийдаах Маша пенсияба тахса иликтэр, икки сылынан бары пенсионер буолабыт. Уһун үйэлэнэн элбэх сиэни, хос сиэни көрдүм. Бука бары кэлэн күлүйдээн, сылдьан аһаллар. Оёолорум бары араас үөрэби баһылаан ким орто, ким үрдүк үөрэби бүтэрбиттэрэ.

Үчүгэй үлэм иһин нэһилиэк, оройуон, бырабыталыстыбаннай үгүс набаарадалардаахпын: САССР Президиумун Бочуотунай грамотата, "Килбиэннээх үлэ иһин", "В.И.Ленин 100 сааһыгар" анал мэтээллэрдээхпин. РФ профсоюзтарын бэлиэтэ, юбилейнай мэтээллэр, ааған сиппэт грамоталардаахпын.

Быйыл 84 сааспын туолабын, төрөөбүт күммүн-ыйбын билбэппин. Былыргы миэтэрэпкэм 1930 сыллаахха Ботомоойу таңаратын дьизэтэ умайан суох буолбута.

Мин дьоллоох олобу олордум дии саныбын, оёо, сиэн бөбөтүн көрөн олохтон кэмсинэрим, хомойорум суох. Баға санаам бука бары өлүөр сырыттынар, сиэннэрим, хос сиэннэрим бары үөрэхтээх дьон буола улаатыннар.

Бэчэккэ бэлэмнээтэ
Антонина СЕМЕНОВА.

Дьыл оройугар – Аман Өс

Тохсунньу 31 күнүгэр уонна олунньу 1 күнүгэр үгэс буолбут улуустаабы "Аман Өс" ("Уран тыл") күрэхтэһинитэ быйыл 14-с төгүлүн ытыллар. Саңа тутуллубут Олонхо дьэтигэр ытыллар. Сарсыарда 10 ч. сағаланыа. Куолулааһын сүрүн тизмэтэ "Кыым" хаһыакка тахсыбыт мөккүһү буолуо: "Наһаа сахатыаары гынныбыт ээ", - дин Максим Сибиряков уонна "Олус буолбатах, ситэри сахатыйбаппыт", - дин Гаврил Филиппов суруктарына тула.

Тохсунньу 31 күнүгэр киһээңни өттүгэр "Ах-

сынны 31 күнүттэн тохсунньу 1 күнүгэр үүнэр күн "Саңа сыл дуу, Саңа дьыл дуу?" дин кэпсэти-көрдөрүү (talk-show) тэриллиэ. Кыттыны улуус кырдыбаастара, орто саастаахтара уонна ыччаттар ылыахтара. Сарсыныгар, олунньу 1 күнүгэр саха тылын билингги кыһалгаларын тула сүбэ муньах ытыллыа. Саха тылын, саха омук инники дьыл-батын туһугар кыһаллар улуус бары олохтоохторун көхтөөхтүк кыттарытыгар ыңырабыт.

Бигэ Өрөкүй Бааһынай уола.

Ньурба дьоно былыр кизэн байбал Ньурба күөлүн анаан өрүскэ түһэрэн оттуур ходуһа онгорон таһаарбыттара үһү. Биллэн турар, үс да уон кес иэннээх күөлү хоруу хаһан өрүскэ түһэрээх диэтэххэ, уустуга чакчы.

Ол эрэри улуус дьоно төрөөбүт дойдугара кэскилин туһугар сомоолоһор, биир тылга кириэн үлэири санааттан биир сүрүн тосхолу тутуспуттар. Өр сылларга сыралаһан, "кыаллыа суоһу ылысыбыппыт" диэн санааларын түһэрбэккэ, соруммуттарын тийэһэр тиздэргэ сананан, кыаллыбаты да баар онгорбуттар. Ол туһута - билигин номоххо кирибит үс кес иэннээх Ньурба күөлүн оннугар кыраһыабай бэйэлээх Ньурба куораты кытта Куочай алааһыттан сабалаан, куораты кытта ыкса турар нэһиликтэр сайдыы суолун тутуһан сүүрбэ биирис үйэбэ үүнэ-сайда тураллар. Бүгүн ырыба ыланар, хоһоонго хоһумлар улуус дьоно-сэргэтэ өбүгэлэрин курдук эмиэ биир санааны, биир хайысханы тутуһан үлэири, айар-тутар буолан, күөх Ньурба өрөспүүбүлүкэ биир тарбахха баттанар уһулуччу сайдыылаах улуустарыттан биирдэстэрэ буола үүннэ.

"Ньурба улууһа" муниципальной тэримии баһылыга Борис Поповы көрсөн, улуус социальной-экономической сайдыытын туһунан кэпсэтибит.

Сайдыы сүрүн тосхолорго олобулар

Ньурба улуугар федеральной уонна региональной программалары киллэрбэккэ турар, 22 тус сыллаах муниципальной тосхол үлэири. Маны таһынан улуус дьаһалтата СӨ экономической сайдыытын уонна промышленноһын министерствотун уонна ХИФУ үп уонна экономика институтун кытта Ньурба улуунун 2020 сылга диэри кэлим сайдыытын тосхолун торумнаабыттара. Докумунга улууска тутууну, тыа хаһаайыстыбатын, суол онорууну, ОДьКХ салаатын, социальной уонна культурнай эйгэни сайыннары - барыта толкуйданан хабыллыбыта.

- Бу тосхол ханнык эрэ экономической идеяны олоххо киллэри курдук буолбакка, Ньурба улуунун хас биирдии олохтообун интэриэһин учуоттаан, кини тус олобор туһаны аһаларын туһугар оноруллубута, - диэн кэпсир улуус баһылыга Борис Попов.

Уот кыямтатын күүһүрүү - сүрүн сорук

Санаан да көрдөххө, тыа сири олохтооһо толору хааччыллылаах санга дьыбэ олобор, хамнастаах үлэбэ үлэири, үлэтэ сыаналанар, сүөһүтэ-аһа этэннэ, оҕото үөрэнэр усулуобуйалаах, быһата, олоҕо дьаһа билигин олох аныгы сүүрээнигэр толору сөп түбэһэр буоллабына эрэ, өйө-санаата уларытар, "мин улуум - мин кизэн туттуум" диэн санаанан салайтарар буолабыта.

Дьэ бу маны ситиһэри улуус баһылыгынан талыллан баран, Борис Попов икки ангар сүд дьаныһан үлэстэтэ.

Ньурба улуунун муниципалитета өрөспүүбүлүкэ салалтатын кытта үрдүк күүрүүлэх уот бу улууска тийэ кэлэрин дойдуну инвестиционнай бырагыраамматтар соруктаах үлэстэр.

- Биир хайысха - Ньурба баар сүрүн подстанция кыямтатын күүһүрдүү. Билин-

нгитэ 20 мВа кыямталаах электроэнергияны биэрэр трансформатордары күүһүрдэн, 50 мВа кыямтага тиздэргэ "Якутскэнерго" тэримтэни кытта сөбүлэстибит. Бастагы трансформатор сакаһынан оноруллан Дьокуускайга кэлэн сытар.

Өссө биир сорук - улуус иһинээһи уот линияларын, остуолбаларын санарды. Ньурба үрдүк күүрүүлэх уот кэлэр күнүгэр билигин туругунан улуус иһинээһи уот линиялара ону уйар, аһарлар кыахтара суох. Бу сүгкэн үлэ миллиардынан үбү эрэйэр. "Якутскэнерго" салалтатын кытта күүскэ үлэстэн, Ил Дархан Егор Борисов улаханньк өйөөн бу боппуроска хамсаһын таһыста, - диэн бэлиэтиир улуус баһылыга.

Хочуолунай - тыын боппурос

Үрдүк күүрүүлэх уот эбэтэр гаас Ньурба кэлэр өр сылларга быһаарыта суох турбуттан иттиги боппуроска олус сытырхайбыта.

- Билигин балаһыанньа биллэ уларыта. Үрдүк күүрүүлэх уот кэлэр буолан иттиги боппуросун хайысхата быһаарылынна. Улуус дьаһалтатын сүрүн соруга - хас биирдии чааһынай дьону кини иттигэр ситимнэ холбоһун. Күн бүгүн улуус үрдү-

Күөх Ньурба Эбэтэр дьон-сэргэ

нэн 20% чааһынай дьыэ иттигэ холбонно.

Ньурба баһылы биир кварталнай хочуолунай тутула турар. Ону сэргэ, баар хочуолунайдар кыямталарын улаатыннарыыга модернизация үлэтин ыгытаһыт. Бүгүнгү күнгэ ньурбалар Дьабырыкы хайа уонна бэйэбит Киирэп карьерын буурай чоһун оттон олоробут. Киирэптээһи чоһ карьерын саппааһа өр сылларга тийэрэ - номнуо билибит суол. Бу саппааһы күүскэ туһанарга хас да суол баар. Киирэп буурай

гар тизхиникэ туруга билигин кэмгэ эппиэттээбэт, сэбискэй кэмтэн үлэири сылдьар тыраахтырдар алдыаналлара, айгырылларга үгүс этэ. Манньк усулуобуйага үлэһит да киһи өйө-санаата тэмтэрийэр, ирдэбил да аччыыр. Ол иһин тэрээһиннээх хаһаайыстыбаларга тизхиникэни сангардыыга балаһа үлэни ыгыттыбит: тыраахтырдарынан, от мунһар, пресстир тэримтэни толору хааччылдыбыт. Ол түмүгэр дьон санаата бэттэх кэллэ, үлэири баба күүһүрдэ. Кылаабынайа, дьон-сэргэ олохтоох былааска эрэнэр буолла.

Тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга биир сүрүн хайысха - сири нүөлсүтүү. Анал шлюзтары тутуу улахан үбү-харчыны эрэйэр. Онон бу боппуроска анаан үлэстэ сылдьабыт. Былыргы шлюз-регулятордар айгыраан, алдыанан бүттүлэр. Ходуһа уугун тутарга быһытыр үлэни сыл устата ыгытабыт. Нэһилиэһи бу туһалаах үлэни өйдүүр-өйүүр буолла. Уу балыһанньк киирэр кэмгэр түүннэри дьуһурустоба тэримтэни күннэтэ маньыллар, көрөллөрө-истэллэрэ. Бу курдук биир санаанан салайтаран үлэстэбит түбүкпүт үтүө түмүктээх буолла - былырыннькы 2014 кураан сылга Ньурбага от үүнүүтэ хаһаангытааһар да үчүгэй буолта. Кылаабынайа, дьоммут-сэргэбит өйдөөтө - бэйэ-бэйэни бары бииргэ өйөөн үлэстээххэ бары барыта ситиһиллэр. Ити - биһиги ситиһиит.

Норуот кэскилэ - ыччакка

Киһи олоһун кини оҕото салдыыр. Ол да иһин Ньурбага оҕо сайдар усулуобуйатын тэримтэ - улуус муниципалитетын сүрүн соруга.

- Аан дойдун ааттаахтарын кытта биир таһымна сылдьар оҕо доруобай, уһулуччу билиилээх уонна бу билиитин олобор сөптөөхтүк туһанар киһини оҕо уһууһунан, оскуола саһаттан итэн таһаарыахтааһыт. Бу соругу ситиһэри төрөппүт да, учуутал да, олохтоох былаас салалтата да күннэтэ сыралаһан үлэлибит.

Икки сыллааһыта бу кыһалҕаны олохтоотук быһаараары анал тэрээһиннэри былааннаабыппыт. Онуоха бастагы түмүк хайыы үйэ баар. Холобура, "Оҕо аймак сылаас уһууһа" уонна "Сылаас оскуола" анал тосхоллору алынан Ньурбага оскуола кириэн иннинээһи саастаах оҕо уһууһаннарын, оскуолалары салытыыга улахан үлэ барда, балайда үп хамсаата. Күн бүгүн "САНПиН" ирдэбилгэр эппиэттиир сылааһы оҕо тэримтэлэригэр, сүрүннээн, ситистибит. Бу боппуроска уһулуччу болуһомто уурулларын көрө сылдьан, олохтооттор кыахтара тийэринэн өйүүллэр, күүскө буолаллар.

Үөрэҕири салаатын сайыннарыыга эмиэ былааннаахтык үлэлибит. Уруккуттан да Ньурба учууталлара билиилэрэ үрдүк таһымнааһын аатырара. Мин баһылык быһыытын сүрүн соругум - хас биирдии учуутал айымньылаахтык үлэиригэр оҕо ис туругун арийан тус суолун булунарыгар көмөлөһөрүгэр бары усулуобуйаны тэримтэ. Оччоҕо эрэ кини үөрэнээччигэр күннэтэ таһымнаах билини биэрибэ, оҕону иитиги сабыдыала үрдүү.

чоһун пиролиз систимэтинэн байытан брикеттэһин хайысхата эбэтэр Ньурба хочуолунайдарын хочуолун уларытан, Киирэп буурай чоһун оттор чоһу аналлаах хочуоллары сакаастаан онорторорго толкуйданабыт. Сакаас быһыытын үлэири собуот элбэх. Ити кыаллар тэрээһин, - диэн санаатын үлэстэр баһылык.

Тыа хаһаайыстыбата - сүрүн салаа

Улууска 22 тыа хаһаайыстыбатын тэримтэтэ үлэири. Ол иһингэр өрөспүүбүлүкэ биллэр Степан Васильев аатынан сылгы собуота, Ньурбатааһы көтөр фабрика, Күндээдэ агрофирма, "Ньурба-Агро" МТС. Онуоха 116 бааһынай хаһаайыстыбатын уонна 5 тыһыынча кэтэх хаһаайыстыбаны эбэн кэбис.

- Улууска тыа хаһаайыстыбатын салаатын сайыннарыыга тыа сиригэр туһулаһыт 5 сыллаах тосхол улахан оруулаах. Бу бэлиитикэни тутуһан үгүс үлэни ыгыттыбыт. Хас биирдии чааһынай хаһаайыстыбалаах, сүөһүлээх киһи тус бэйэтэ үлэтигэр сыһыаньтан кини дьыэтэ-уота туруктаах, дьоно-сэргэтэ астаах-үөллээх, таҥастаах-саптаах, оҕолоро сайдыылаах буолалларын бигэтик өйдөөтө. Бу тыа сири олохтообун өйө-санаата, толкуйа, аныгылыы эттэххэ, менталитетын уларытыыта, - диэн бэлиэтиир Борис Николаевич.

- Оттон тэрээһиннээх хаһаайыстыбаларга балаһыанньа хайдаһый? - диэн ыйытыбар баһылык манньк хоруйдаата:

- Баһылыгынан үлэбин саһалыырбар Ньурба тэрээһиннээх хаһаайыстыбалары-

сарсынгыта кэскиллээх олохтоох былааска итэбэйдэ

Бу соругу ситиһэр сыалтан учууталлар идэлэрин таһымн үрдэтинэллэригэр анал куурустарга сылдьалларын тэрийбиһипит. Үлэлиир кабинеттарын, дидактической матырыйааллары сангардарга, санга технологиялары киэнник туһанарга үлэлэһибит. Биллэн турар, хас биридди учуутал үлэтэ сөптөөхтүк сыаналаннабына үлэтэ тахсылаах буолар.

Оскуола үөрэнээччилэрин, учууталлары, оҕо уһуяанын иитээччилэрин кытта аһаҕас кэпсэтиилэри сылга иккитэ оноробун. Бу үгэскэ кубулуйбут тэрээһини икки өттүгүн сөбүлэтибит. Бу маньык көрсүһүлэртэн мин инники үлэбин былааннабын. Бастакы көрсүһүлэргэ олох-дьаһах кыһалжалара, хамнас боппуруоһа сытытык турар эбит буоллабына, билигин учуутал өйө-санаата биллэ уларыйда. Бэйэ туһатыгар туруорсар боппуруос биллэ абыяата.

Улуус таһымнаах үөрэбири салаатын мунньахтарыгар хаһыс да сылын "Былааһы кытта аһаҕас кэпсэтии" диэн туспа кэпсэти былаһаакката үлэлиир. Манна учууталлар методической түмсүүлэрин кытта анал үөрэх предметин тула кэпсэтиилэри ытыбыт, үрдүк ситиһиилэри, көрдөрүүлэри дабайарга туһаннаах быһаарынылары ылынабыт. Олохтоох былаас учууталлары кытта өйдөһүүтэ күүһүрэн иһэрэ харахха бырабыллар буолла. Онон улууска үөрэбири сайдытыгар ыттар бэлиитикэбит сөптөөх хайысханан баран иһэр, - диэн бэлиэтиир Борис Николаевич.

Доруобуйа харыстабыла – олох тутула

Кэлинни сылларга (2008 - 2013 с.с.) Ньурба оҕо төрөөһүнэ икки бүк улаатта -

6,6%-тан 13,6% тийэ. Бу бэртээхэй сыһыппара көрдөрүүтэ доруобуйа харыстабылын сайдытын кытта ыкса сибээстээх. Бу туһунан улуус баһылыга Борис Попов бу курдук кэпсиир:

- Доруобуйа харыстабылын салаатыгар аныгы технология ирдэбилгэр толору эпипэтиир медицинскэй тэрилинэн хааччыллы үрдүк таһымна турар. Ол гынан баран, анал медицинскэй тэрил толору кыабын туһаны арыый бытаан собуос буолан, улуустаабы киин балыһа салалтатын кытта сүбэлэһэн баран анал үөрэхтээх специалистары Ньурбаҕа ынгыран үлэлэтэргэ санаммыппыт. Биллэн турар, олохтор дьэ боппуруоһа биһиэхэ да сытытык турар. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн тыа сирдэригэр үлэли барар быраастарга "Земскэй доктор" диэн тосхол үлэлиир да, Ньурба куорат ити бырагыраамаҕа хапсыбат. Ол иһин бийылгыттан "Нюрбинский доктор" диэн улуустаабы анал тосхолу ылынан, Ньурбаҕа кэлэр специалистары дьээнэн хааччыллы өттүгэр үлэбитин чопчулаатыбыт. Ол түмүгэр 4 специалист бу тосхол чэрчитинэн Ньурбаҕа үлэли кэллэ. Маны таһынан бу докумуонна олобуран, эдэр быраастар билигин аныгы медитэхиэкэбэ сыстан, таһымнарын балаҕа үрдэтинэр кыахтаннылар. Бу тосхол чэрчитинэн үлэлиэн баҕалаах эмчит ахсаана элбээтэ. Онон биһиги кинилэри хайаан да өйүөхпүт.

Хомойуох иһин, доруобуйа харыстабылын салаатын оптимизациялааһынна ытытыллыбыт үлэ нэһиликтэргэ охсуулаах буолла. Учаастактаабы балыһалар пуун быһытынан уларыйдылар, быраастар штаттара сарбыллына. Нэһилиэнньэни ити тэрээһин күүскэ долгутта. Улуус баһылыга доруобуйа харыстабылын дьаһайар боломуочуйата суобун үрдүнэн мин ити боппуруоска тус эпипэтистээх курдук санаабын. Норуот талбыт киһитэ норуотун бары өттүнэн интэриһин көмүскүүөх-

тээх, олобун уйгутун тупсарарга кыһалыахтаах.

Өрөспүүбүлүкэ Доруобуйа харыстабылыгар министиэристибэтэ итини эмиз өйдүүр уонна өйүүр. Бу туругу көннөрөргө биер сөптөөх быһаарыныга кэлибит. Ол - мобильнай медицина көрүнгүн туһаныга сөптөөх үлэни тэрийи. Толору хааччыллылаах специализированнай массыналар уонна онно үлэлиир кадрдар боппуруостара күүскэ турда. Сүбэлэһэн баран сөптөөх толкуйу тобуллубут. Мобильнай флюорография, кардиограмма, УЗИ, лаборатория тизийиллээх массынанан анал эмчиттэр биригээдэлэрэ улуус нэһиликтэригэр сылга иккитэ сылдыһахтара. Манньк үлэ сүрүн сорууга - профилактика үлэтин ытыты. Маны сэргэ, мобильнай медицин-

лиэтээн туран, улуус баһылыга Борис Попов:

- Санга ыал буолар дьон урууларын арыгыта суох ыттар буолбуттара харахха бырабыллар. Ыччаппыт пиибэни, арыгыны иһиитэ биллэ тохтоото. Спорт маассабай көрүнгүнэринэн дьарыктаны үксээбитин чөл олох сиркилэтин курдук ылынабыт. Нэһилиэнньэни кытта көрсүһүлэргэ олох-дьаһах кыһалжатын ырытыгы аччаан, сүрүн болдомто ытытылар үлэ ис хоһоонугар ууруллар буолла.

Ол курдук, оҕо иитиитигэр төрөппүт оруолун үрдэти, уопсай сүбээнэн үлэ араас хайыскаларын торумнааһын курдук кэпсэтии үгүс. Онон дьон санаата кэскиллээх олобу түстүүргэ туһуланна, менталитета уларыйда, - диэн киэн тутта кэпсиир.

скай биригээдэбэ аптека өнгөтө баар буолуо. 2015 сылга биер бастакынан "мобильнай медицина" массынатын атылылаһаһыт.

Култуура – норуот баайа

Ырыаҕа ылланар күөх Ньурба - саха култуурата мунутуурдук сайдыбыт улууһа. Манна 20 муниципальной култуура тэрилтэтэ, 11 народнай фольклорнай кэлэктиип, 20 филиаллаах киин библиотека, искусство оскуолата, Маалыкайдаабы музыка оскуолата уонна государственнай этнической драма театра, "Норуоттар доҕордоһуулар" кыраайы үөрэтэр музей, саха дыахталларыттан бастакы поэт Варвара Потапова мемориальной музейа, нэһилиэк аайы кыраайы үөрэтэр музейдар - бу барыта Ньурбаны киэн сурабырдар култуура храмнарын буолаллар.

Чөл олох – аныгы кэм сиркилэтэ

Ньурбалар кэлинни сылларга чөл олох-тардыһыылара үрдээбитин туһунан бэ-

Дьон итэбэлэ – бигэ турук

- Өрөспүүбүлүкэбит Ил Дархана Егор Борисов: "Дьон-сэргэ өйүн-санаатын уларытыга сүрүн болдомто уурулуохтаах", - диэн тоһоҕолоон этэр. Мин ону кытта толору сөбүлэһибин. Хас биридди киһи олоххо көрүүтүн, сыһанын уларытыгына эрэ кини эргичи ситиһиилээх, барыга-бары хотуулаах, үлэтэ тахсылаах буолар, - диэн түмүктүү кэпсэтибитин Ньурба улуунун баһылыга Борис Попов.

Кырдыга да оннук. Улуус бары хайысхатын биер тэнгик сайыннарыга дьон өйүн-санаатын сыһыа уларытыга тэтимнээх үлэни ситимнээхтик ыттар салайааччы ыттар үлэтэ сарсынгылаах. Дьон-сэргэ олохтоох былааска итэбэйэр буоллабына, санаата бэттэх кэлэр, сайдыы түстэнэр, сырдыкка уонна үйэлээххэ тардыһы күүһүрэр. Ол холобура - Ньурба улуунун бүгүнгү туруктаах сайдыыта.

Елена ПОТОЦКАЯ кэпсэттэ.

"Саха сирэ" хаһыат, ахсынньы 5 к., 2014 с.).

